

Gerinc, mellkas, végtagok makroszkópos anatómiája

EKK

Humán anatómia II.

P-Fejszák Nóra
egyetemi tanársegéd

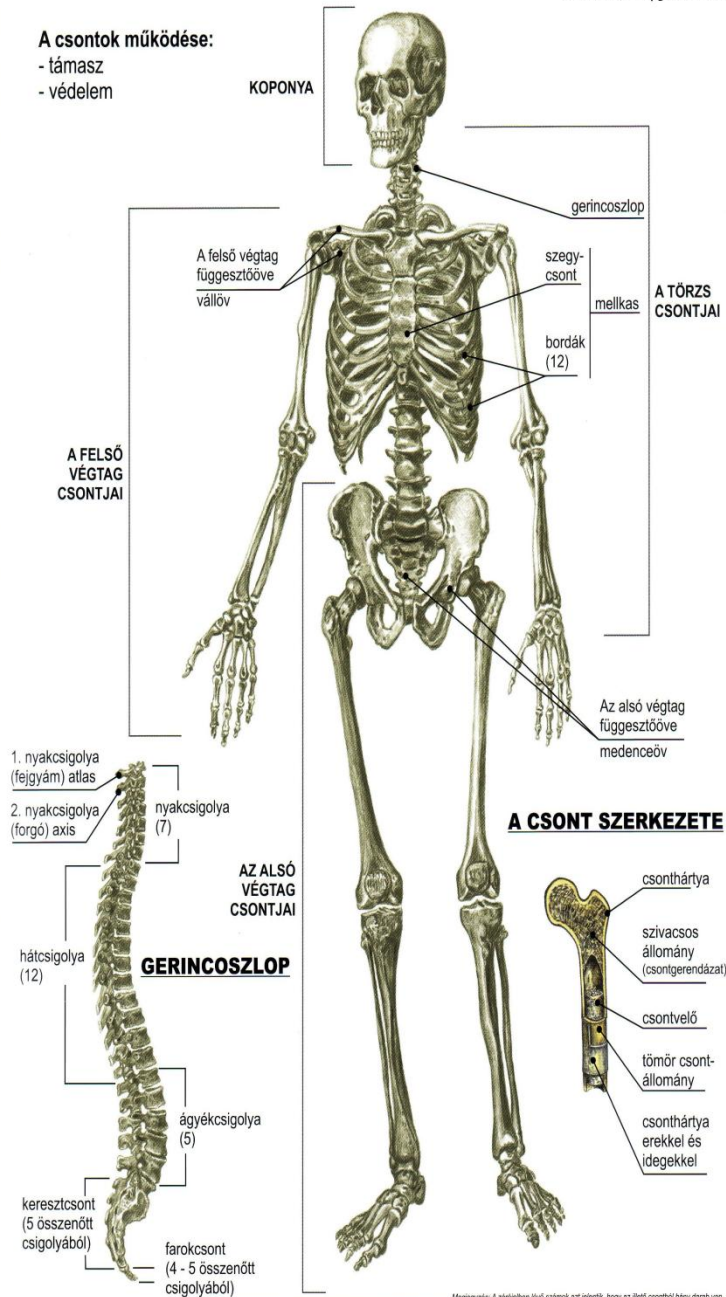
SE Anatómiai, Szövet- és
Fejlődéstani Intézet
2020.02.10.

AZ EMBERI CSONTVÁZ I.

www.lurkobolygo.eoldal.hu

A csontok működése:

- támasz
- védelem

KOPONYA

gerincoszlop

A TÖRZS CSONTJAI

A FELSŐ VÉGTAG CSONTJAI

A felső végtag függesztőve vállöv

szegycsont

mellkas

bordák (12)

Az alsó végtag függesztőve medenceöv

1. nyakcsigolya (fejgám) atlas
2. nyakcsigolya (forgó) axis

nyakcsigolya (7)

AZ ALSÓ VÉGTAG CSONTJAI

hátszigolya (12)

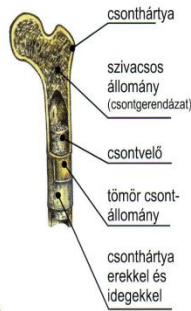
GERINCOSZLOP

ágyékcsgolya (5)

keresztcsont (5 összenőtt csigolyából)

farokcsont (4 - 5 összenőtt csigolyából)

A CSONT SZERKEZETE

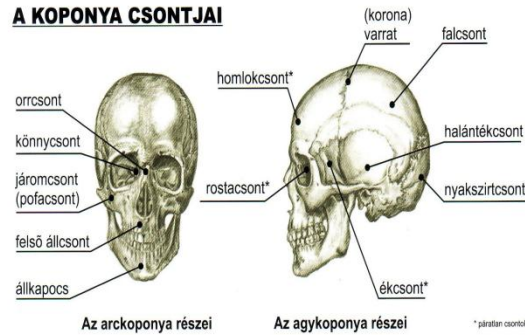

Megjegyzés: A zárójelben lévő számok azt jelentik, hogy az illető csontból hány darab van.

AZ EMBERI CSONTVÁZ II.

www.lurkobolygo.eoldal.hu

A KOPONYA CSONTJAI

A CSONTOK ÖSSZEKÖTTETÉSEI:

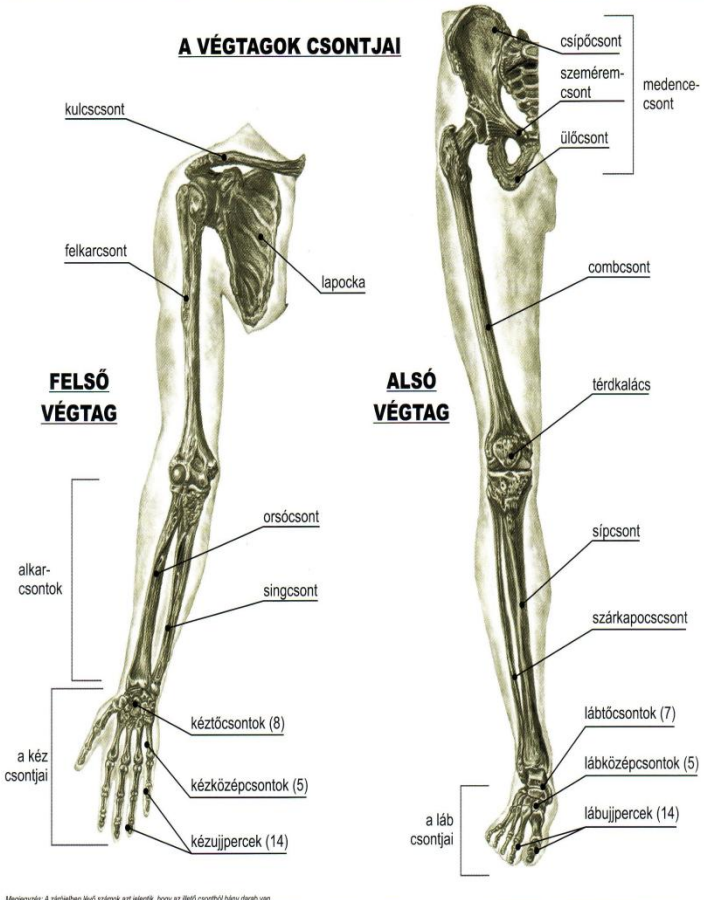
SZILÁRD
- összenövés (medencecsont)
- varrat (koponya)

RUGALMAS
- porcos kapcsolat (a bordák és a szegycsont között)

MOZGATHATÓ
- ízület (vállizület)

* páratlan csontok

A VÉGTAGOK CSONTJAI

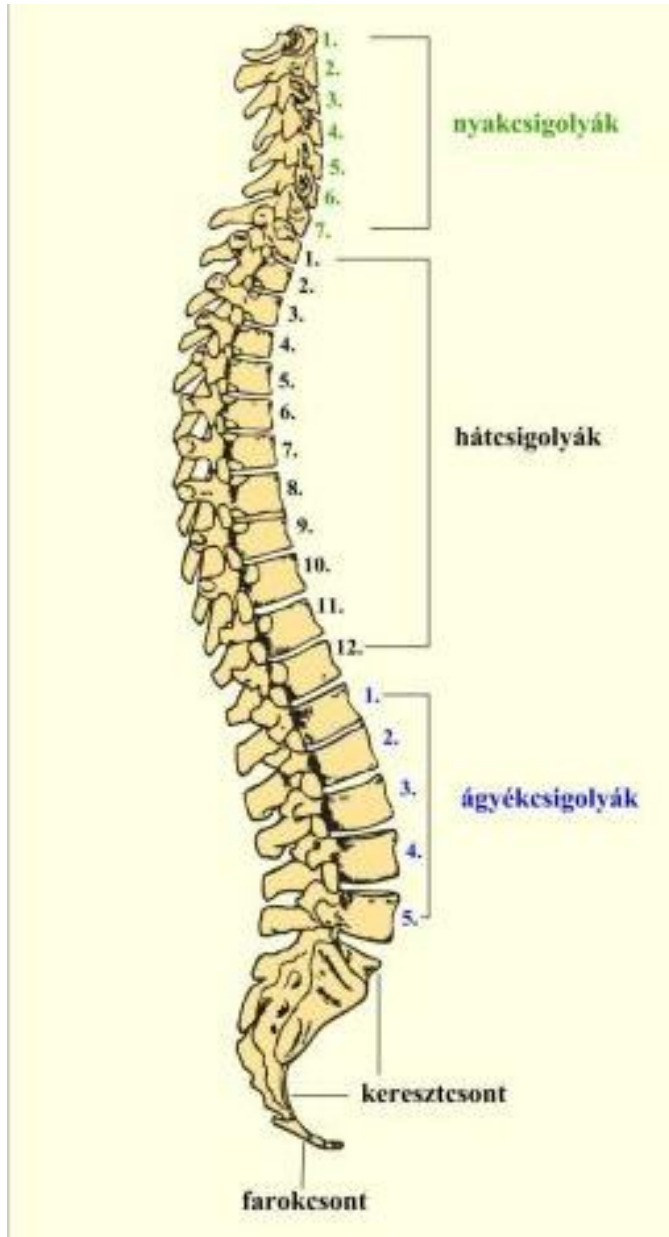

FELSŐ VÉGTAG

ALSÓ VÉGTAG

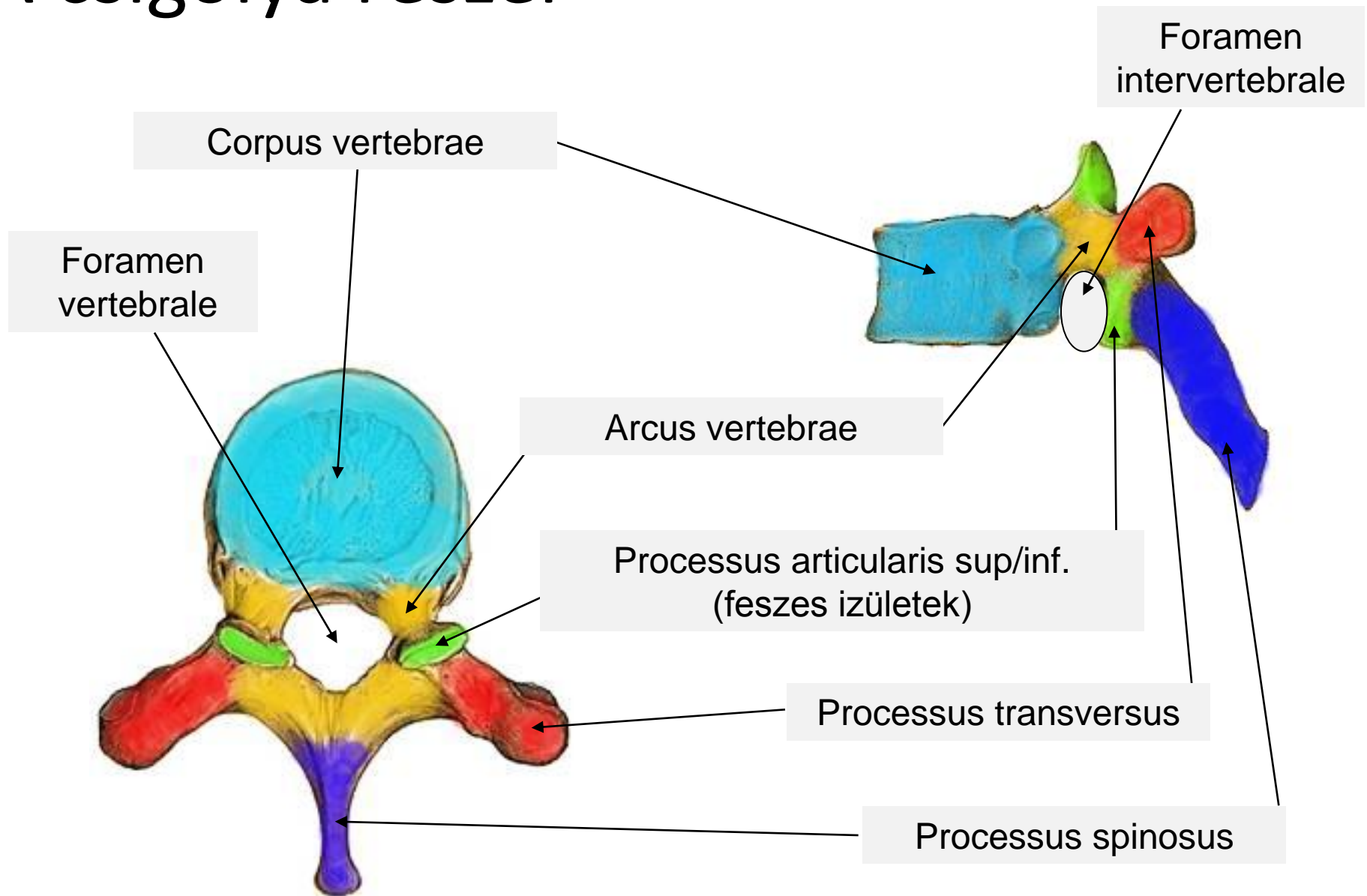
Megjegyzés: A zárójelben lévő számok azt jelentik, hogy az illető csontból hány darab van.

Gerincoszlop

A gerincoszlop 32-33 csigolyája öt szakaszra oszlik. Hét nyaki, tizenkettő háti, öt ágyéki, öt keresztcsonti és 3-4 farkcsigolya alkotja. A csigolyák között kis ízületek vannak, amelyek a gerinc szilárdságát biztosítják.

A csigolya részei

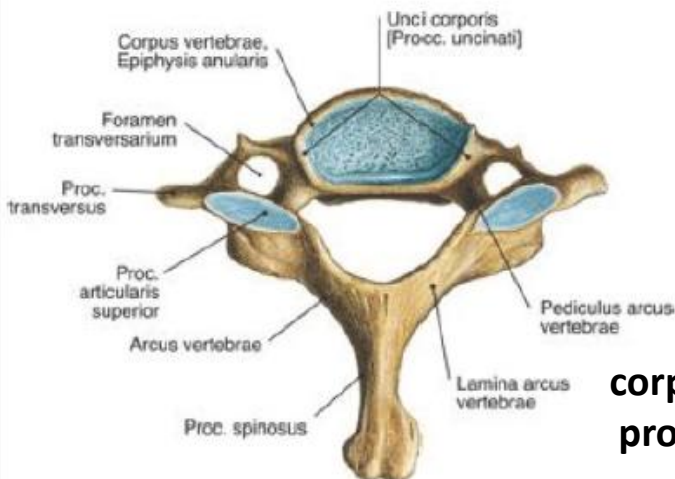
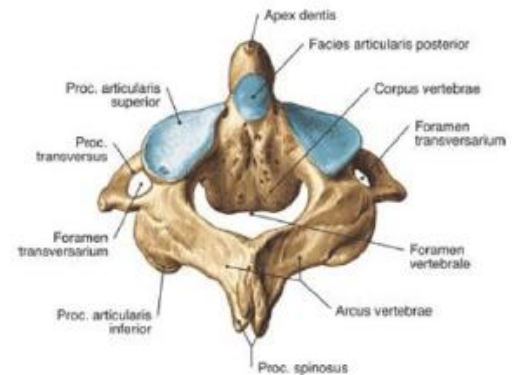
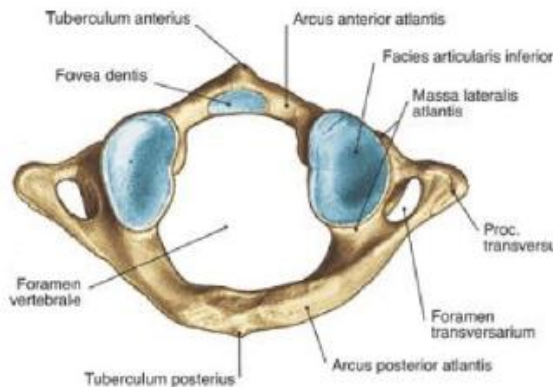
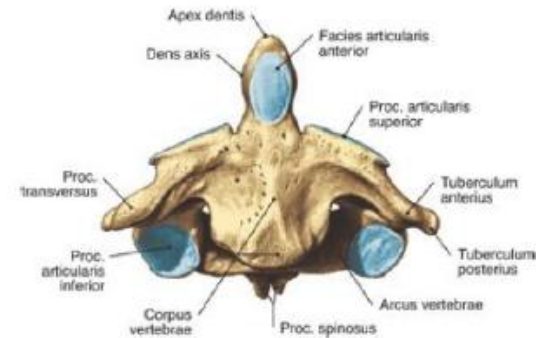
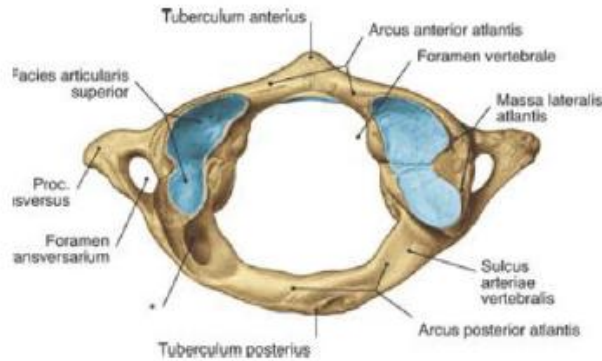

Nyakcsigolyák (*Vertebrae cervicales*) (7)

Atlas

Axis

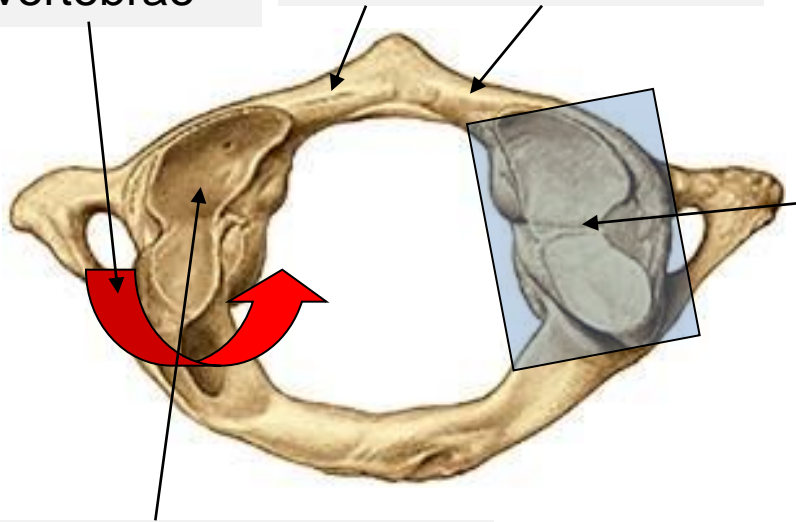

corpus: téglalap alakú, **foramen:** tág, háromszög alakú,
proc. spinosus: villásan ágazik, **proc. transversus:** foramen transversarium

Atlas, axis

sulcus art.
vertebrae

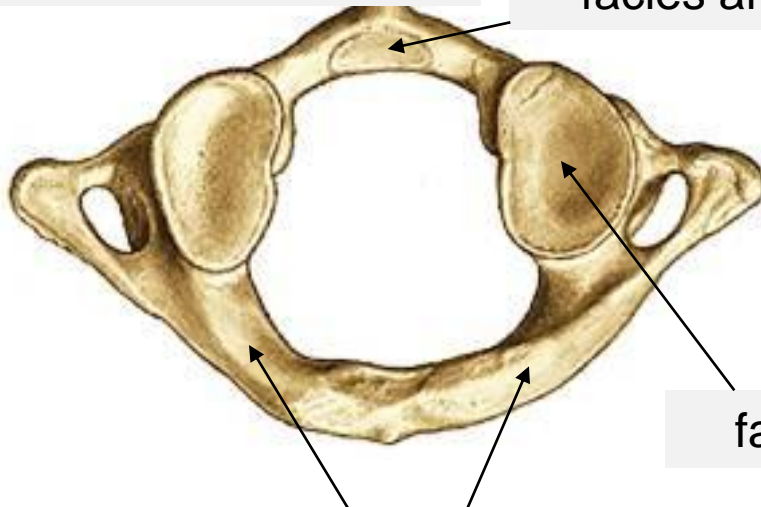
arcus anterior

massa lateralis

facies articularis
superior

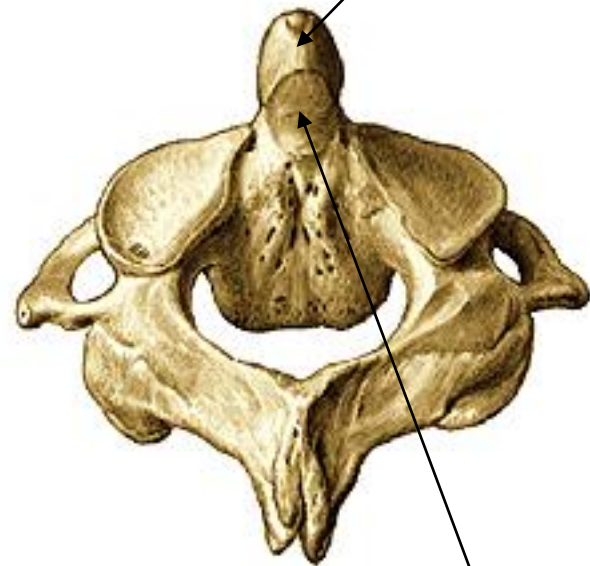
facies articularis

arcus posterior

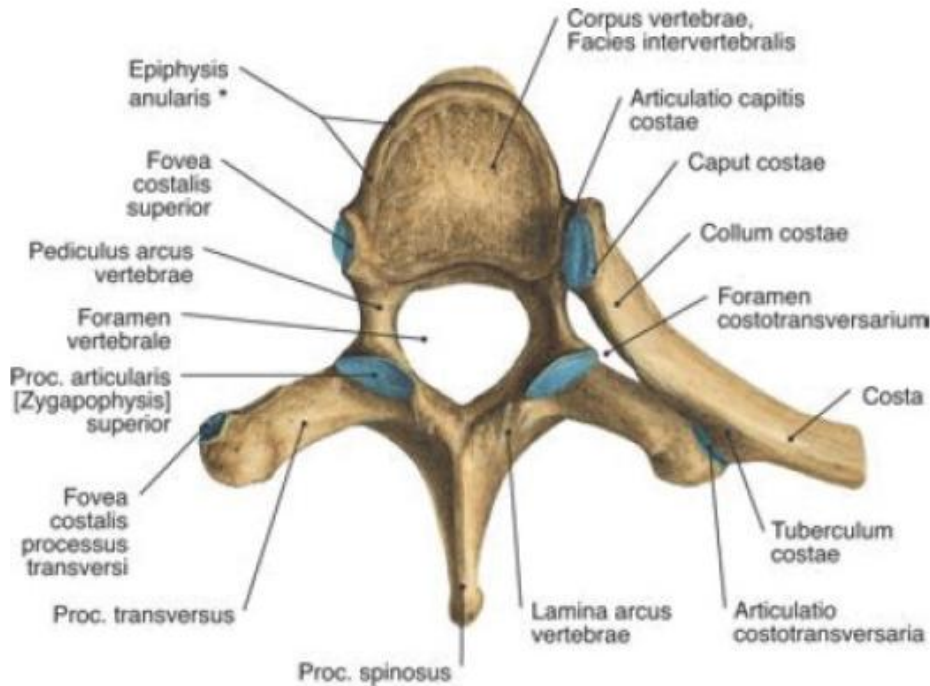
facies articularis inferior

dens axis

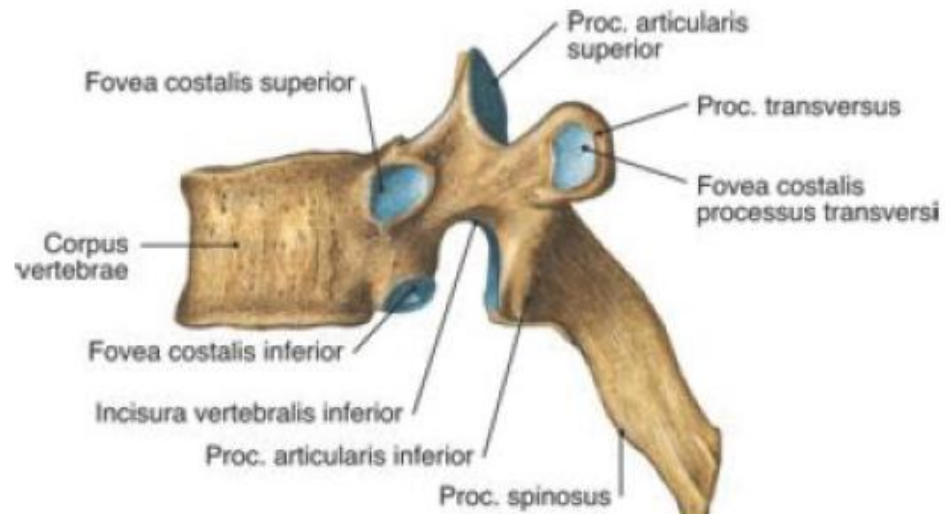

facies articularis
posterior

Hátcsigolyák (*Vertebrae thoracicae*) (12)

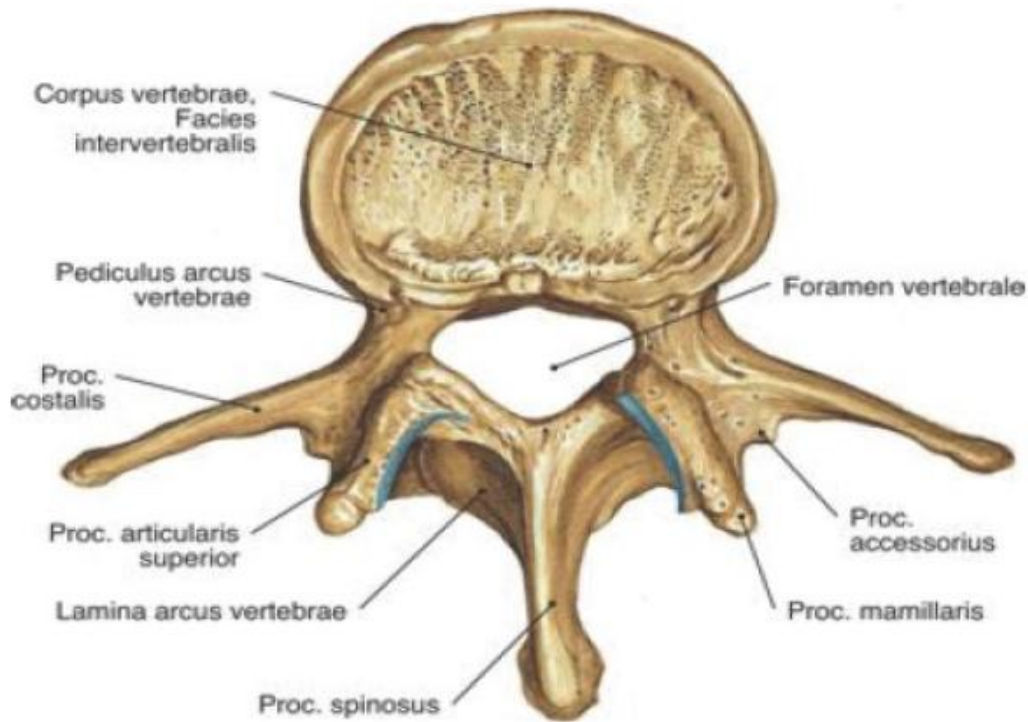

corpus: szív alakú, **foramen:** szűk, kör alakú,
proc. spinosus: hosszú, rézsútosan lefelé,
proc. transversus: gúmszerűen kiszélesedik
→ bordának ízfelszín (corpuson és processus transversuson is jelen lévő fovea costalis)

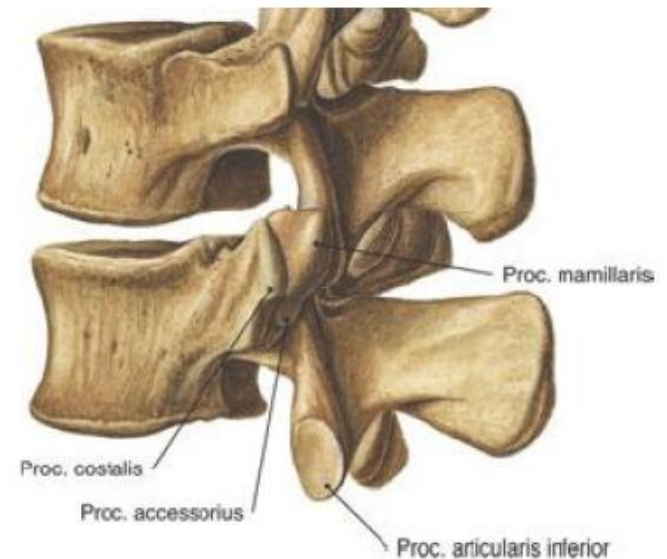

Ágyéki csigolyák (*Vertebrae lumbales*) (5)

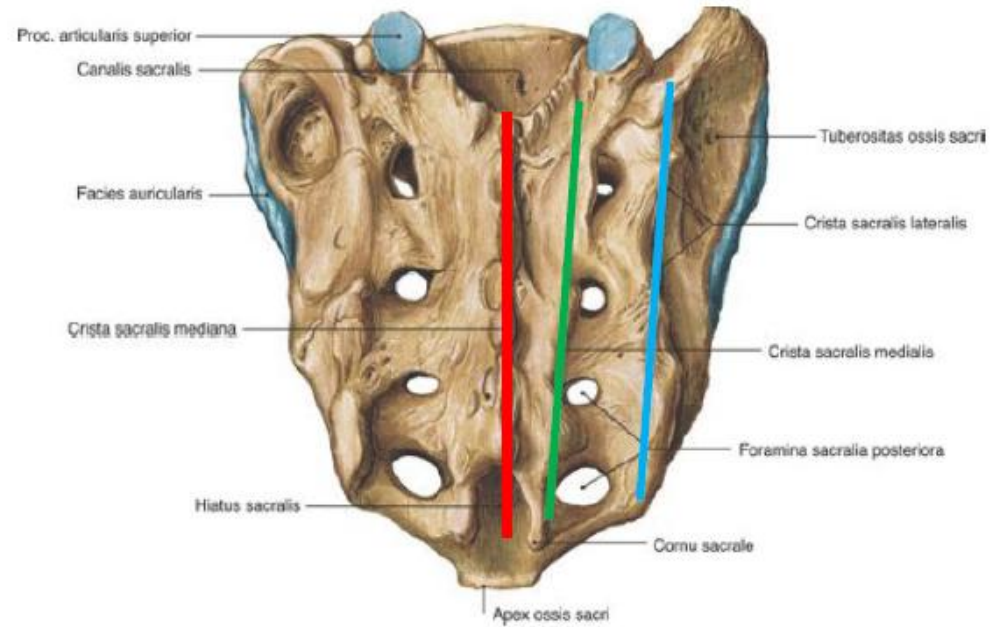
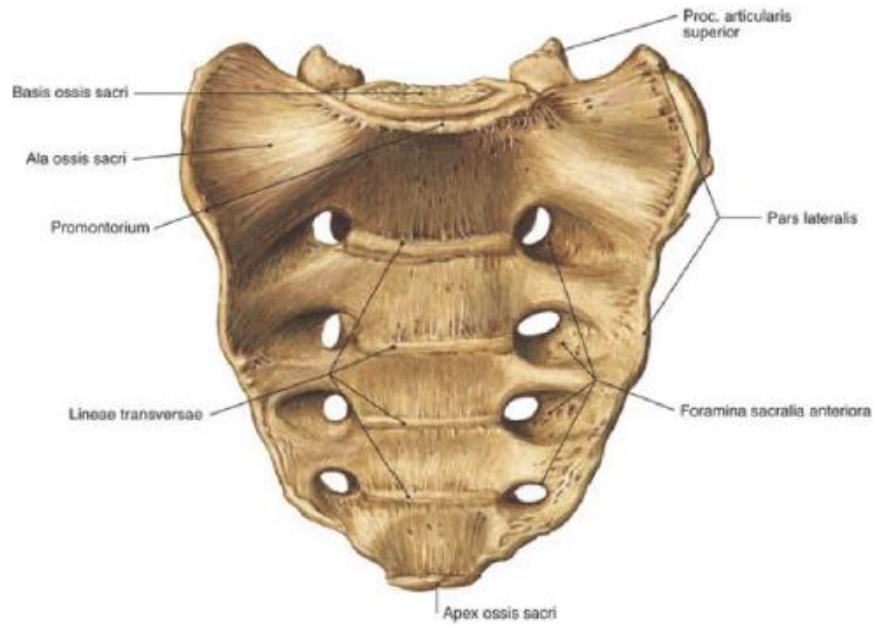

corpus: nagy, baba alakú, **foramen:** háromszög, **proc. spinosus:** hátrafelé nyúló, bárdyszerű, **proc. transversus:** csökevényes, plusz **proc. costarius**

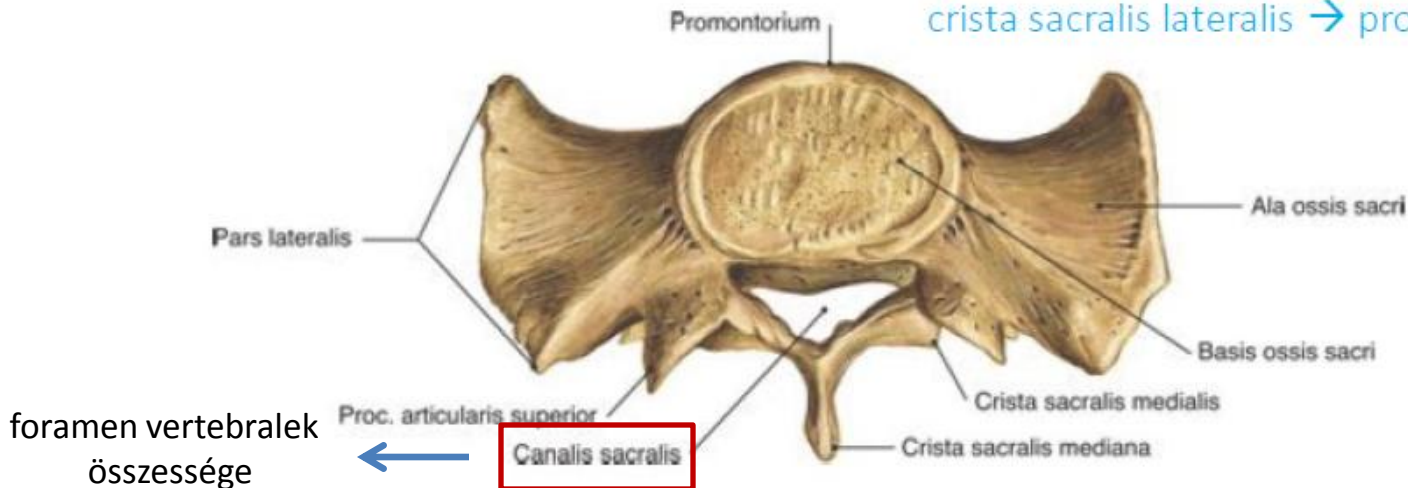

Keresztcsont (*Os sacrum*) (5)

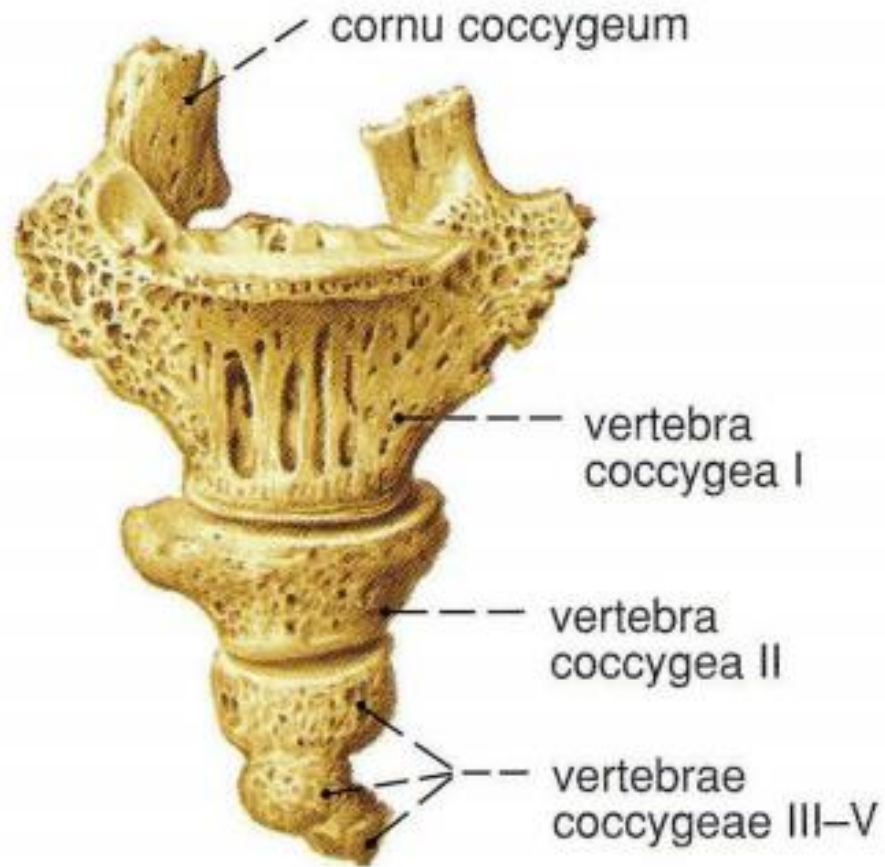

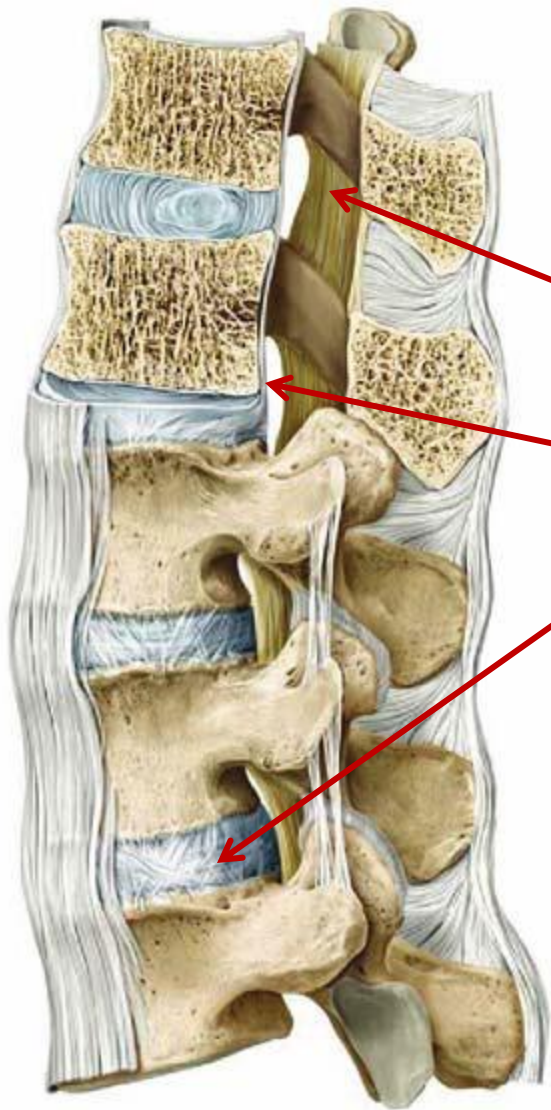
crista sacralis mediana → proc. spinosus
 crista sacralis medialis → proc. articularis
 crista sacralis lateralis → proc. transversus

foramen vertebralek
összesége

Farokcsont (os coccygis 4-6)

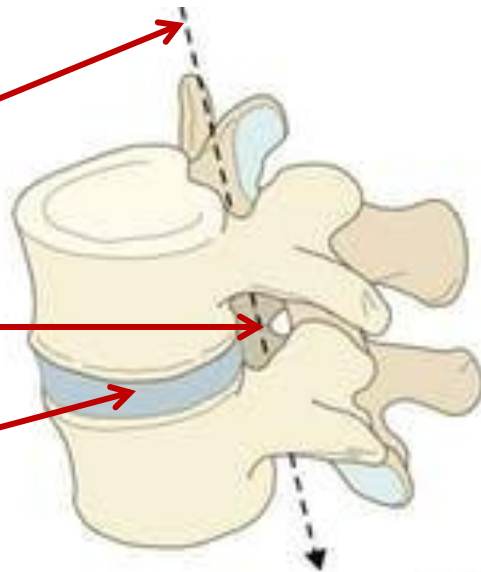

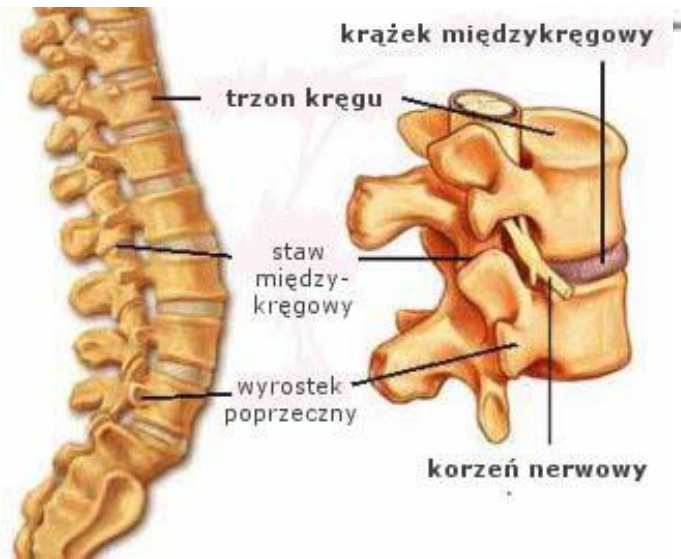
Canalis vertebralis

Foramen intervertebrale

Discus intervertebralis

BRADIS

A gerinc egészben

A gerinc görbületei születéskor még nincsenek jelen, a mozgás fejlődésével párhuzamosan alakulnak ki.

A szerepük a rugalmasabb erőátvitel biztosítása, energiát nyelnek el (rugó!)

Oldalirányú elhajlás (scoliosis) normálisan minimális.

Cervicalis lordosis

Thoracalis kyphosis

Lumbalis lordosis

Sacralis kyphosis

Statikai összefüggések:

A test súlyvonala a következő pontokon halad át:

art. atlantooccipitalis

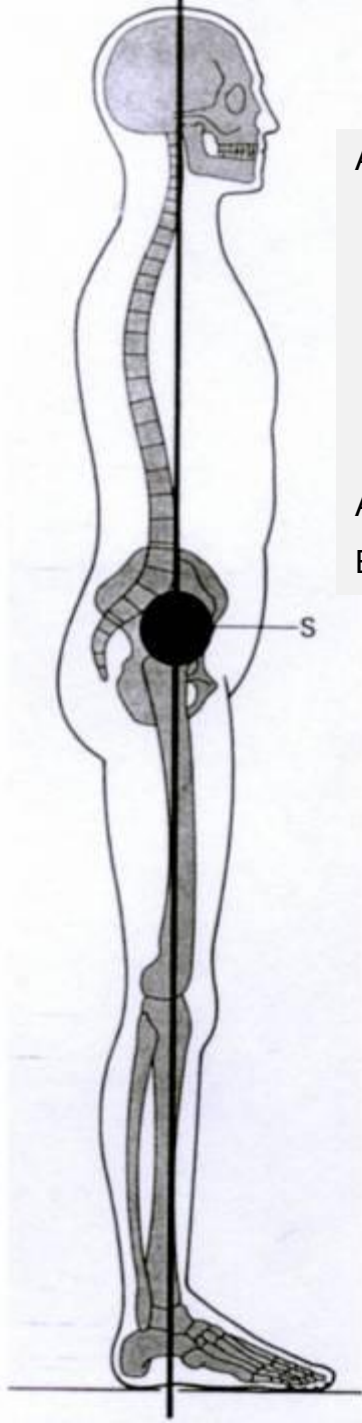
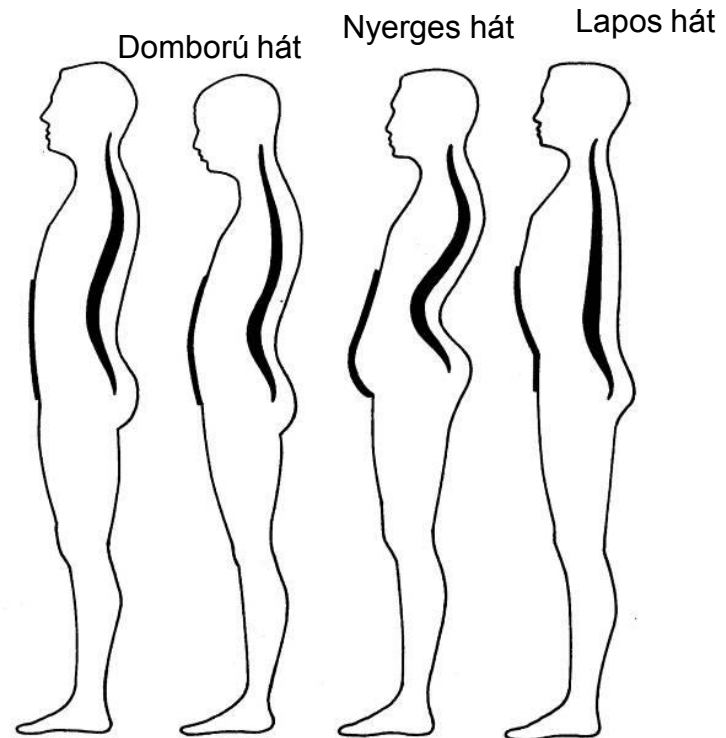
alsó lumbalis csigolyatestek eleje, a promontorium előtt

caput femoris középpontja

a lábboltozat legmagasabb pontja

Az alátámasztás és a terhelés egy vonalban

Ehhez az álláshoz a medencének 60-65 fokkal előre kell dőlnie – *Inclinatio pelvis*

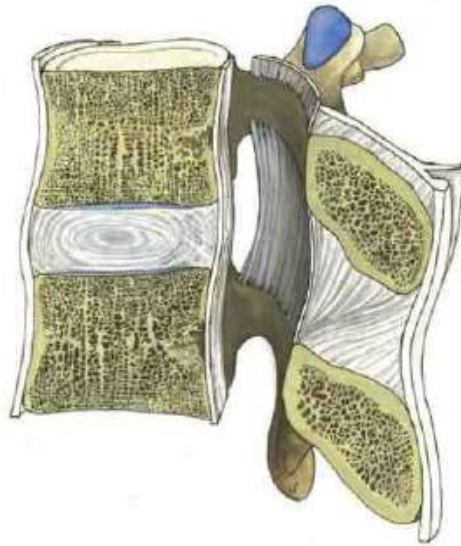

A gerincoszlophoz kapcsolódó ízületek

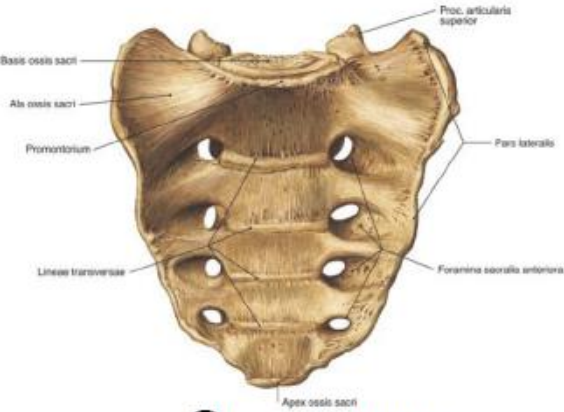
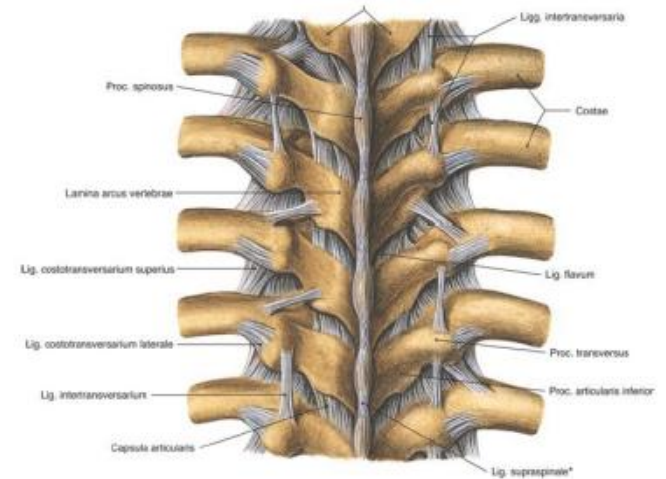
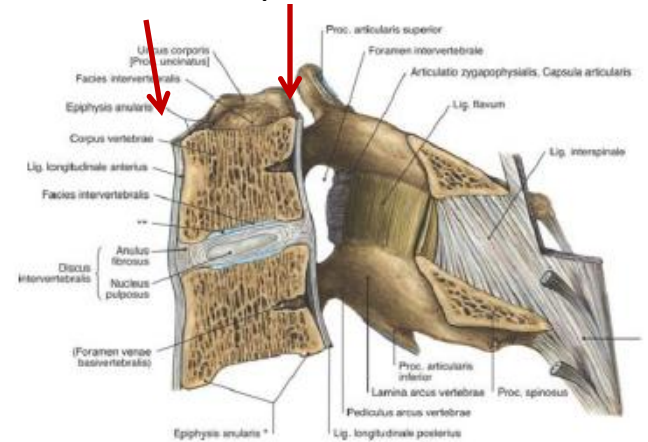
Synostosis   Synchrondrosis   Syndesmosis

Porckorongok (disci intervertebrales)

- 23 db

Ligamentum longitudinale anterius et. posterius

Os sacrum

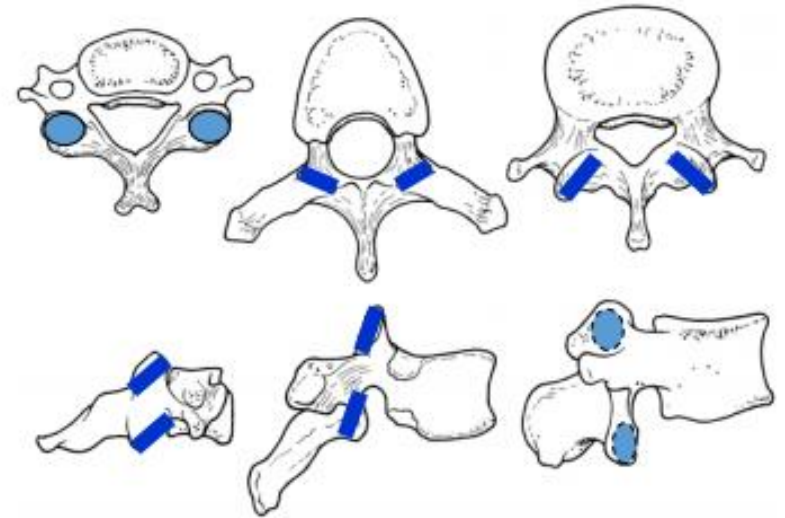

Os coccygis

Articulatio intervertebralis

Articulatio zygapophysialis

- processus articulares
- feszes ízületek
- bő, majd caudális irányban egyre feszesebb ízületi tok

Ízületi felszín: vízszintes, ferde

Cervical gerinc:

flexio, extensio, oldalra hajlítás és rotatio.

frontalis

Thoracal gerinc:

nincs flexio/extensio, csak oldalra hajlítás

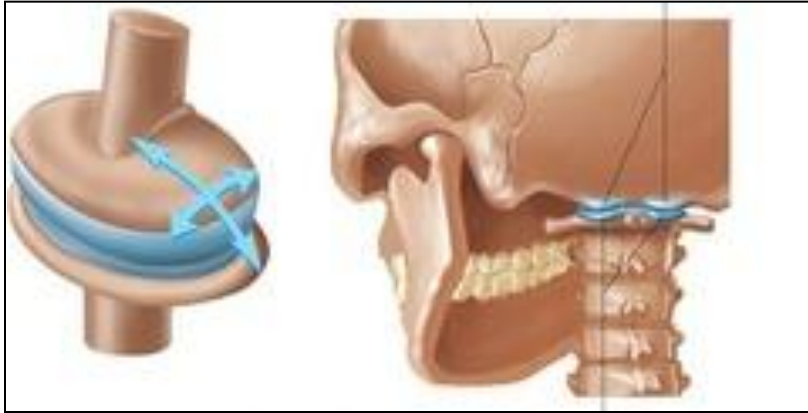
sagittalis

Lumbal gerinc:

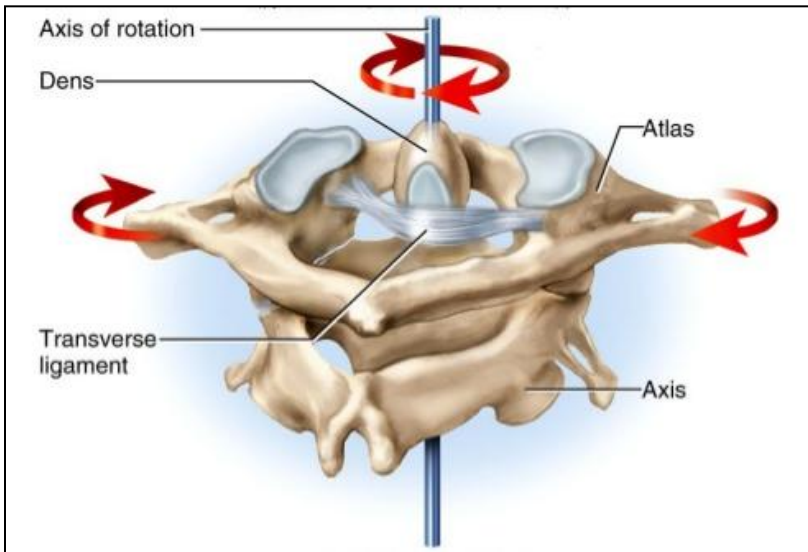
flexio és extensio

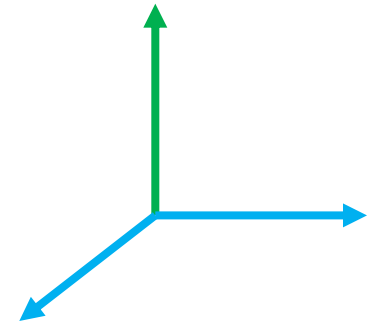
A fej ízületei

art. atlanto-occipitalis:
art. ellipsoidea
sagittalis
és haránttengellyel

art. atlanto-axialis:
art. trochoidea
vertikális tengellyel

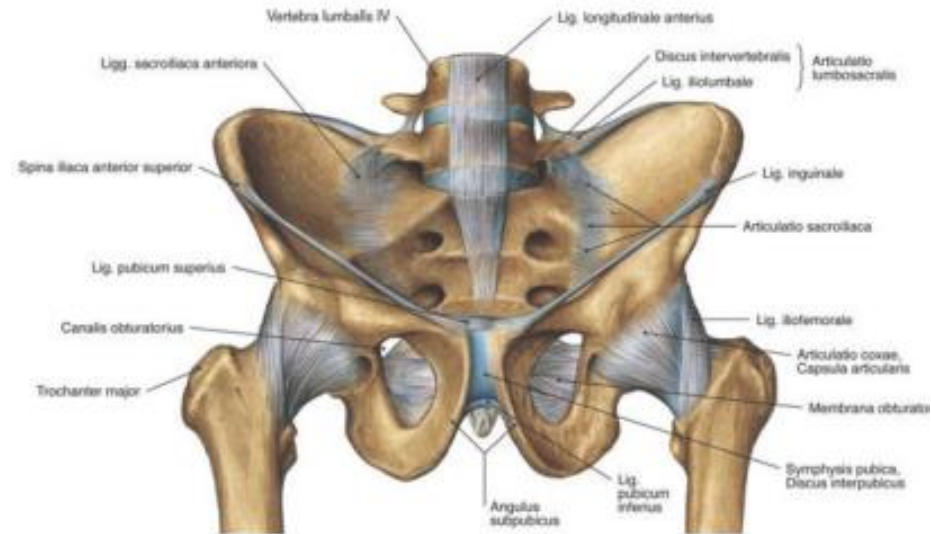

2+1 tengely

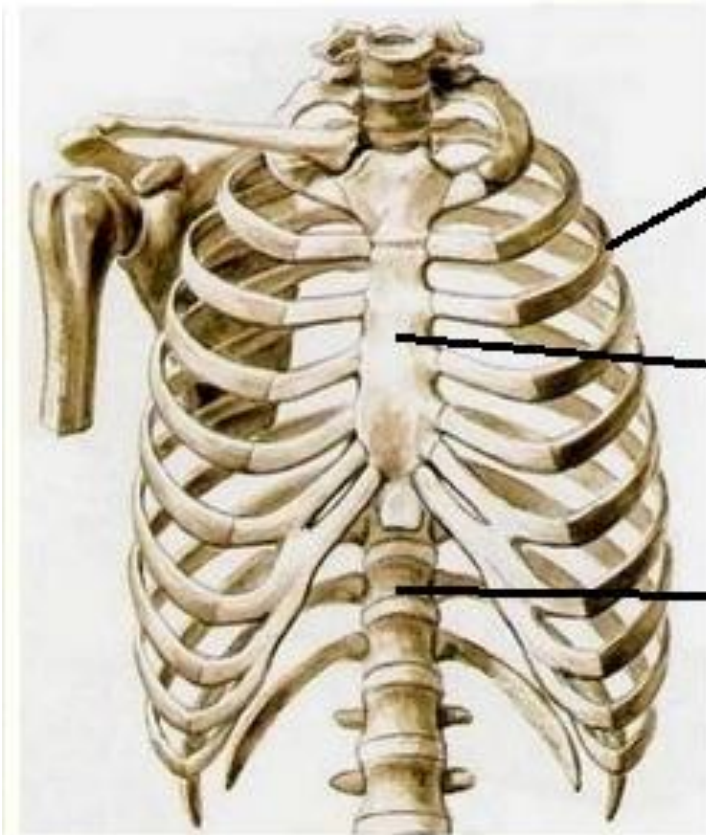
Bár a nyaki gerinc egészében is meglehetősen mozgékony, a fej mozgásai nagyjából e két fejjűletben valósulnak meg!

Articulatio lumbosacralis

Articulatio sacrococcygea

Mellkas

↓ costa

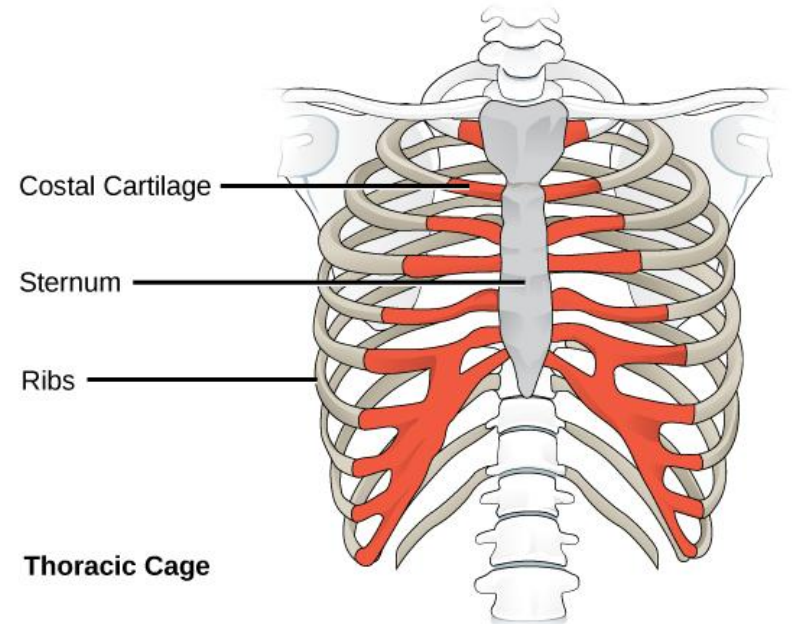
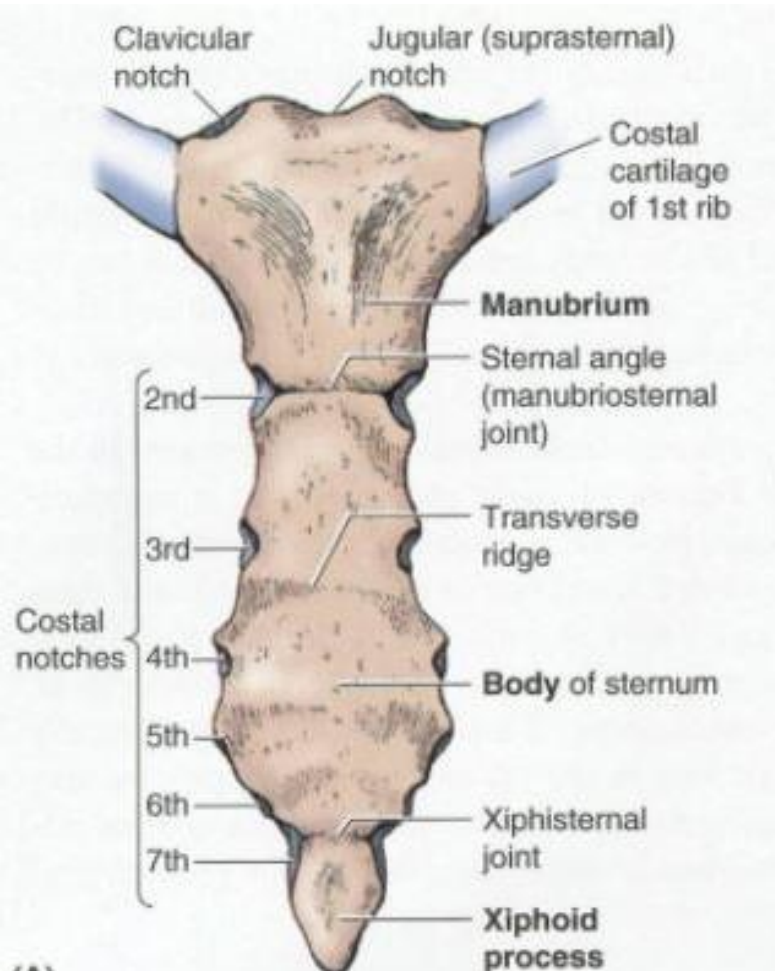
↓ sternum

↓ vertebrae thoracales

- Csontos mellkas mellüregét (**cavitas thoracis**) fog közre.

- Cranialisan és caudalisan is nyitott → **apertura thoracis superior et. inferior**

Sternum

felső markolata: manubrium sterni

- clavucula
- I. borda ízesül

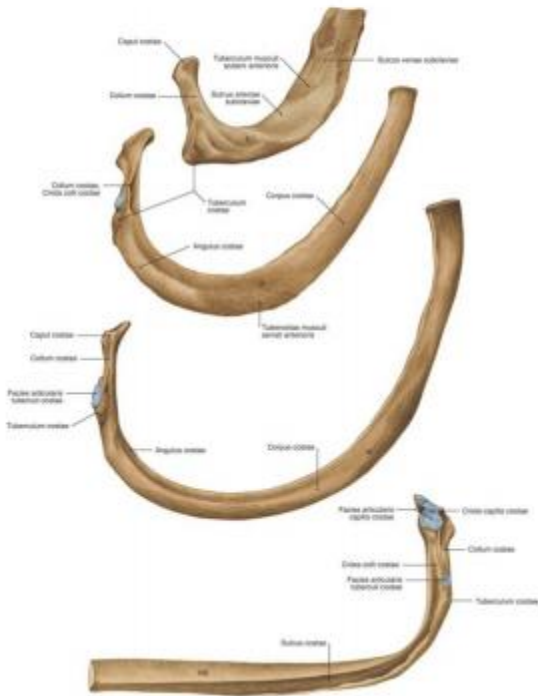
corpus sterni: 2-7 és borda

proc. xiphoideus: részben prcos

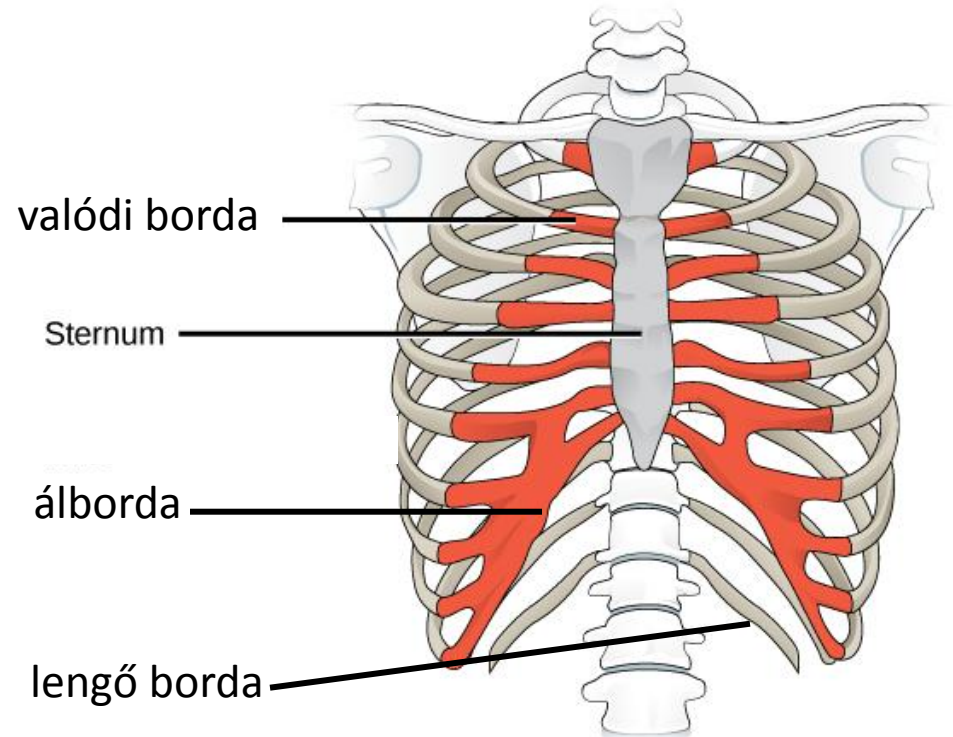

Bordák

Valódi bordák (I–VII.) *Costae verae*
Álbordák (VIII–XII.) *Costae spuriae*
Lengőbordák (XI., XII.) *Costae fluitantes*

- **Caput costae** és **corpus costae**
- **Articulatio costovertebralis:** a hátcsigolyák teste és proc. transversusa valamit a caput costae között

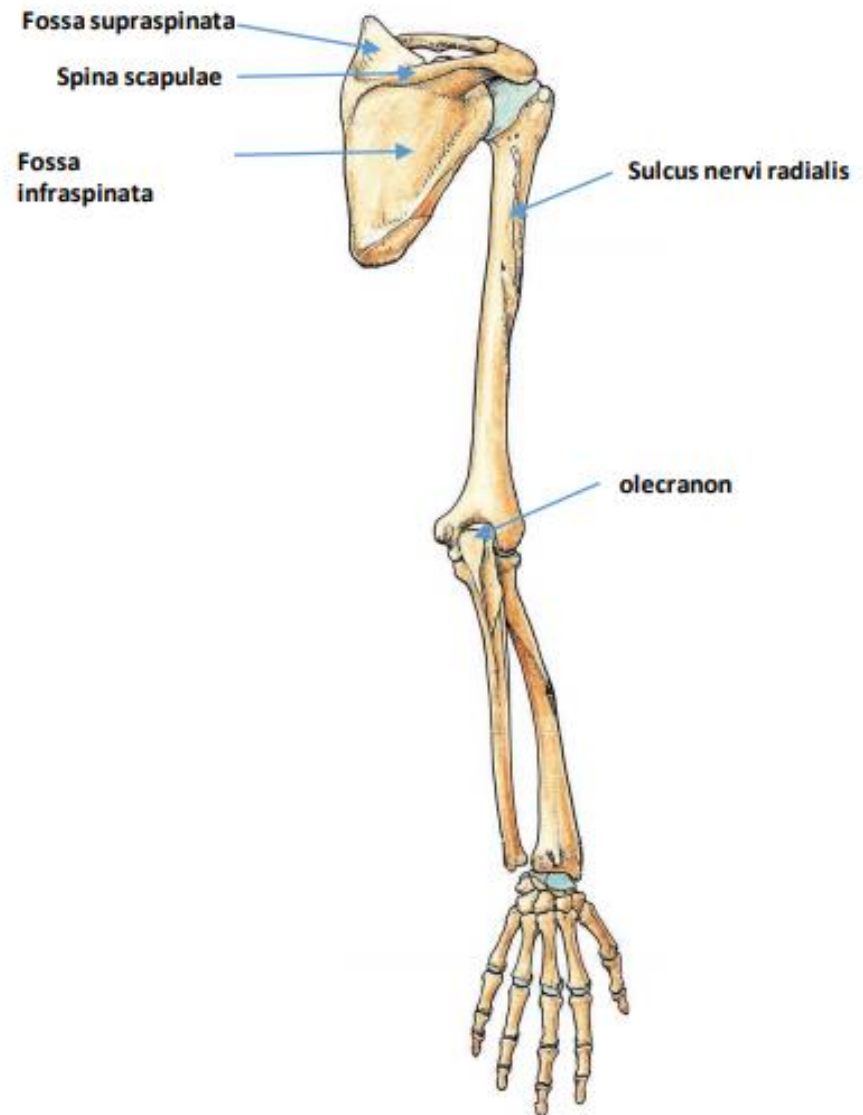
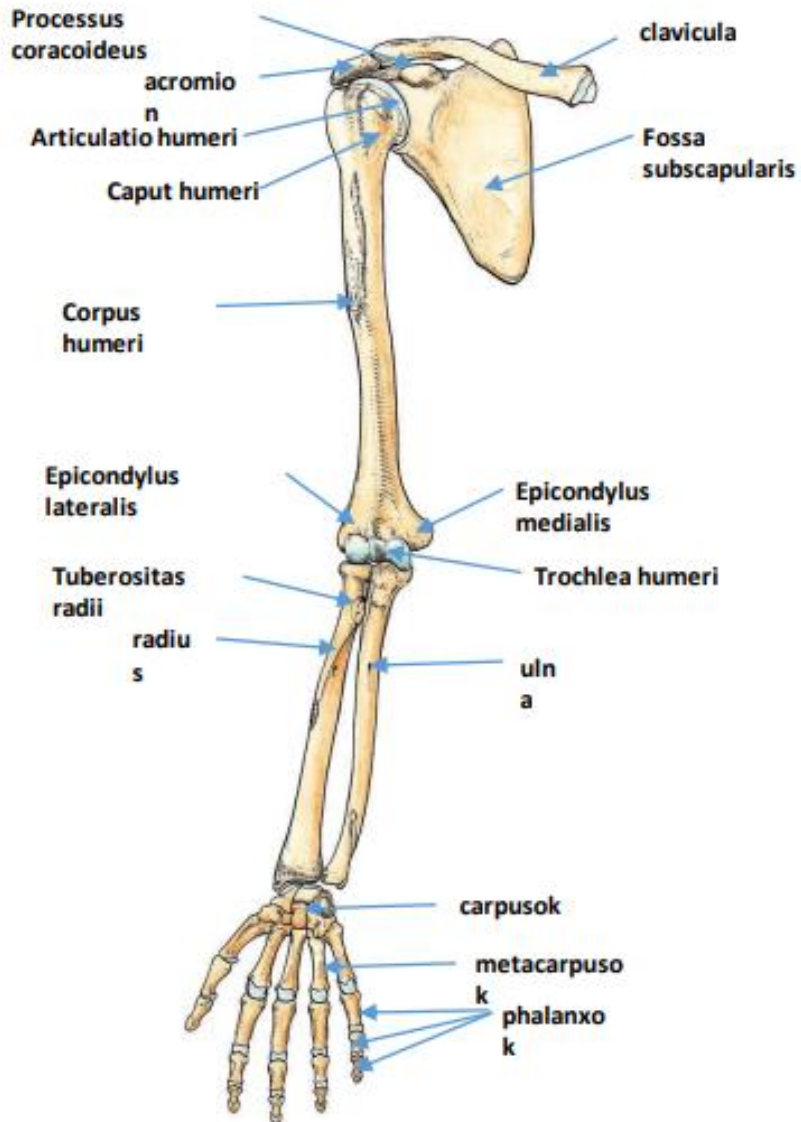
Valódi borda: hátcsigolya és a sternum között

Álborda: borda porcok porcos ívet alkotva (arcus costalis) kapcsolódnak a szegycsonthoz

Lengőborda: nincs kapcsolat a szegycsonttal

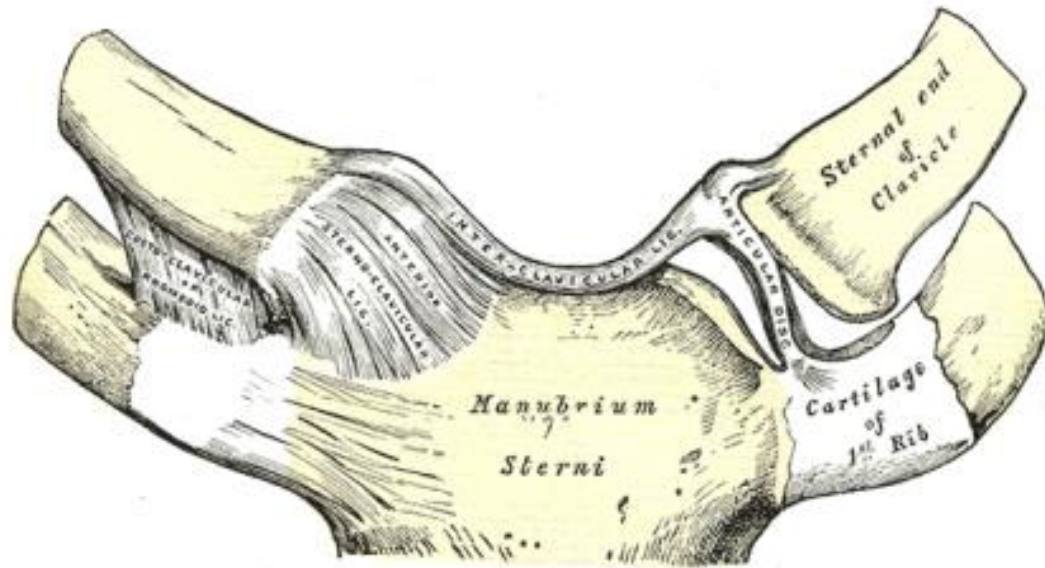
Felső végtag

Articulatio sternoclavicularis

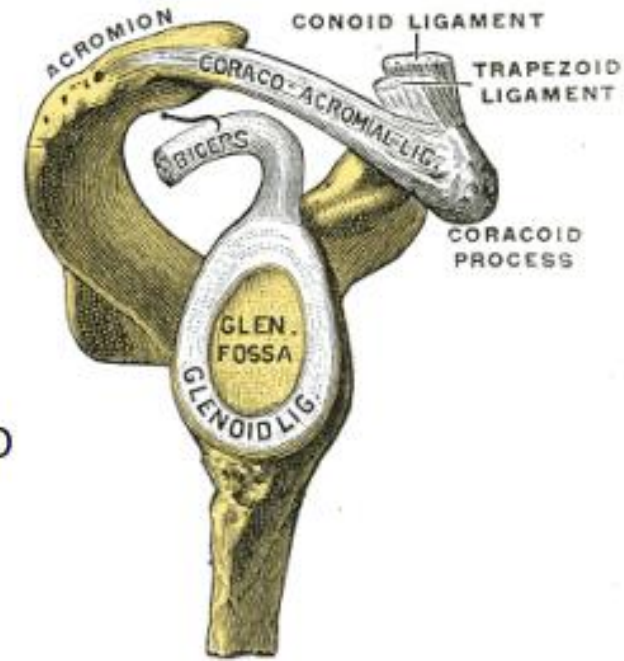
- szabad ízület
- lig. costoclaviculare

Vállöv rögzítése a gerincoszlophoz a clavícula közvetítésével!

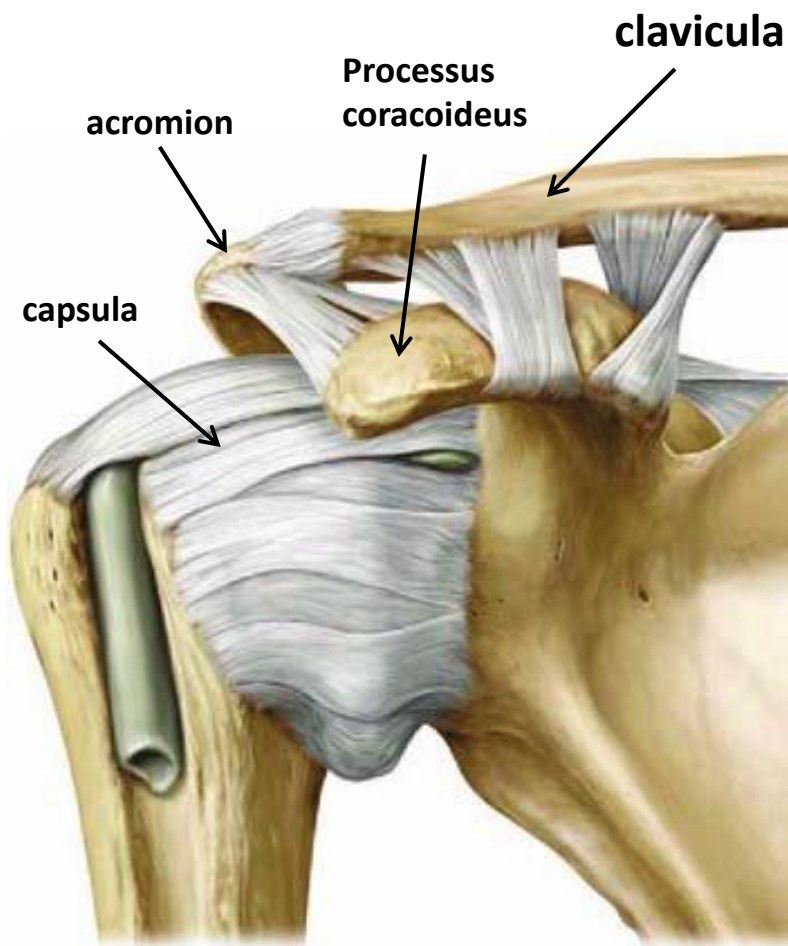
Articulatio acromioclavicularis

- szabad ízület
- lig. coracoclaviculare (lig. trapezoideum+lig. co

Vállízület: articulatio glenohumerale

Gömbízület: 3 tengely

- Sagittális tengely körül: addukció - abdukció
- Tranzverzális tengely körül: ante – retroflexio
- Vertikális tengely körül: rotatio

Ízületi felszínek:

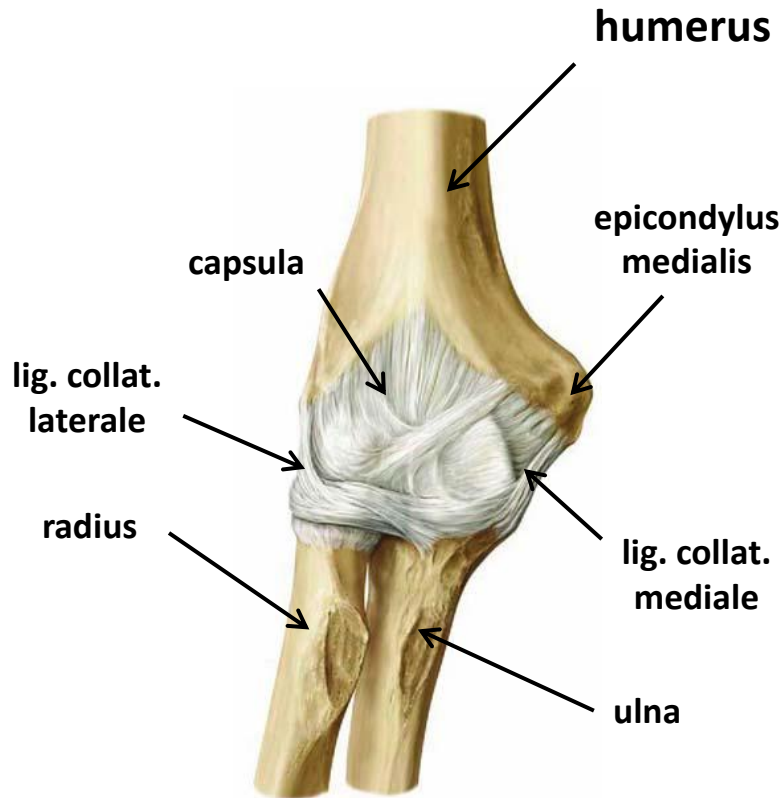
- Humerus feje
- Scapula cavitas glenoidalis

Szalagjai:

- Ligamentum coracoacromiale
- Ligamentum coracoclaviculare

Könyökízület: articulatio cubiti

3 ízület 1 tokban!!

Trochogynglimus: 2 tengely

- Tranzverzális tengely körül: flexio - extensio
- Vertikális tengely körül: rotatio → pronatio - supinatio

Ízületi felszínek:

- Humerus distalis epiphysise
- Ulna olecranonja (prox. Epiphys.)
- Radius feje
- Összetett ízület!

Szalagjai:

- Ligamentum collaterale mediale
- Ligamentum collaterale laterale
- Ligamentum anulare radii

Articulatio radiocarpae

Articulatio ellipsoidea: 2 tengely

- Tranzverzális tengely körül: palmar – dorsal flexio
- Sagittalis tengely körül: addukció – abdukció

Ízületi felszínek:

- Radius distalis epiphysise
- (ulna passzív, discus articularis fedí)
- Proximális carpalis csontok

Szalagjai:

- Ligamentum collaterale mediale
- Ligamentum collaterale laterale
- **Canalis carpi!! Retinaculum musculorum flexorum**

Articulatio carpometacarpea

- hüvelykujji ízület kivételével - feszes ízület (a kézcsukló mozgásához jelentősen hozzájárul)

● *articulatio carpometacarpea pollicis*

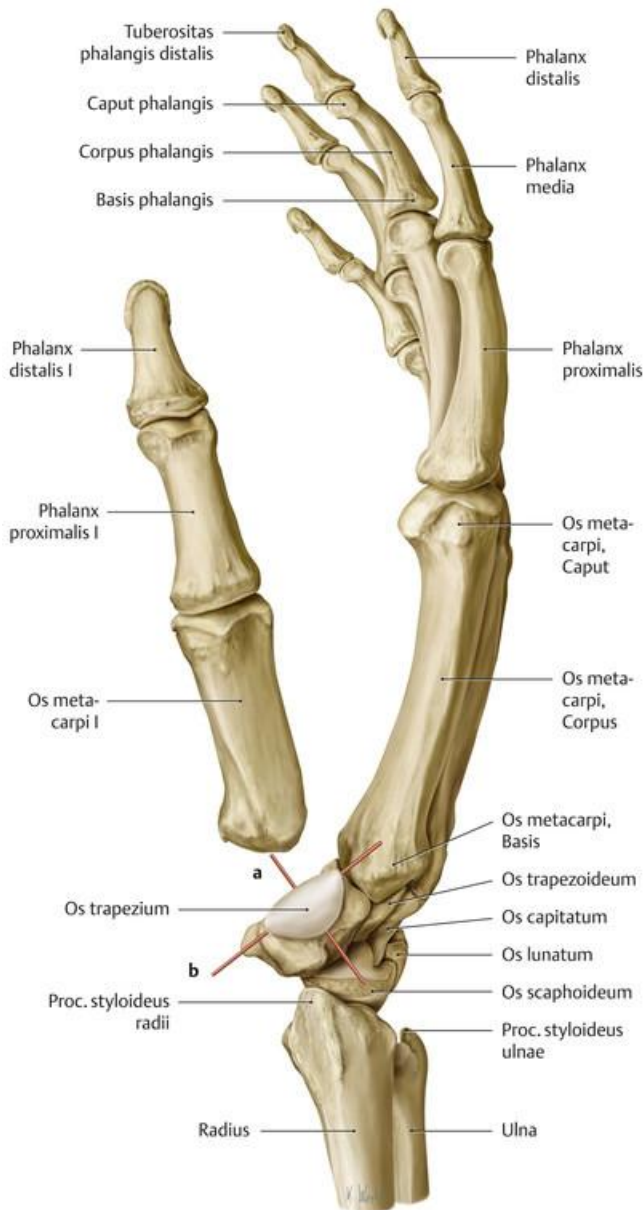
- nyeregízület (kéttengelyű) (os trapezium és az I. metacarpus basisa között)

adductio (közelítés)

abductio (távolítás)

oppositio (hüvelykujj szembehelyezése a többi ujjal)

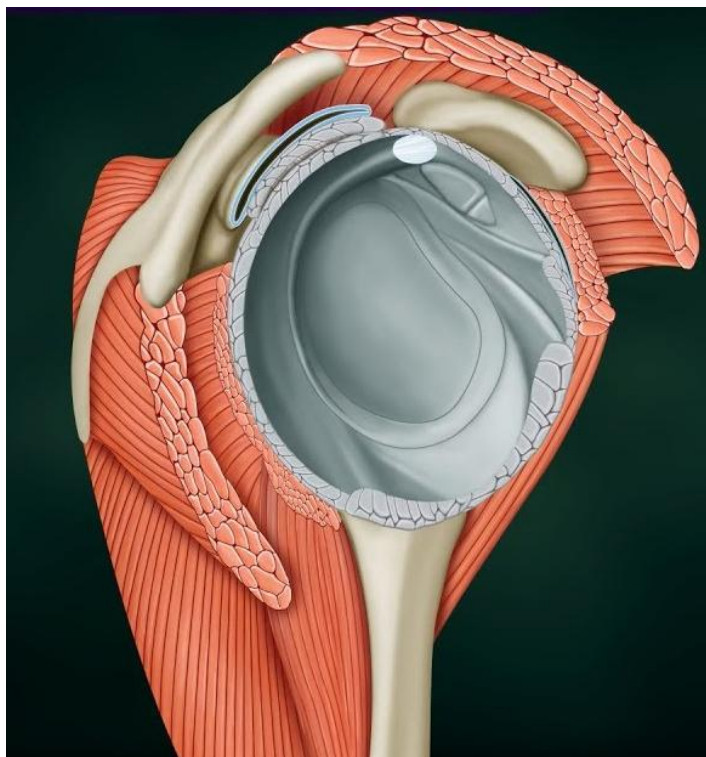
repositio

Rotátor köpeny

4 különböző izom – név szerint a m. subscapularis, a m. supraspinatus, a m. infraspinatus és a m. teres minor izmok – közös ínas tapadása a felkarcsonton. Ezek az izmok a lapockáról eredve körbeveszik a felkarcsont fejét, és elülről-felülről-hátulról köpenyszerűen beborítják azt. A subscapularis izom az elülső felszínen, a supraspinatus felül, míg az infraspinatus és a teres minor hátul helyezkednek el.

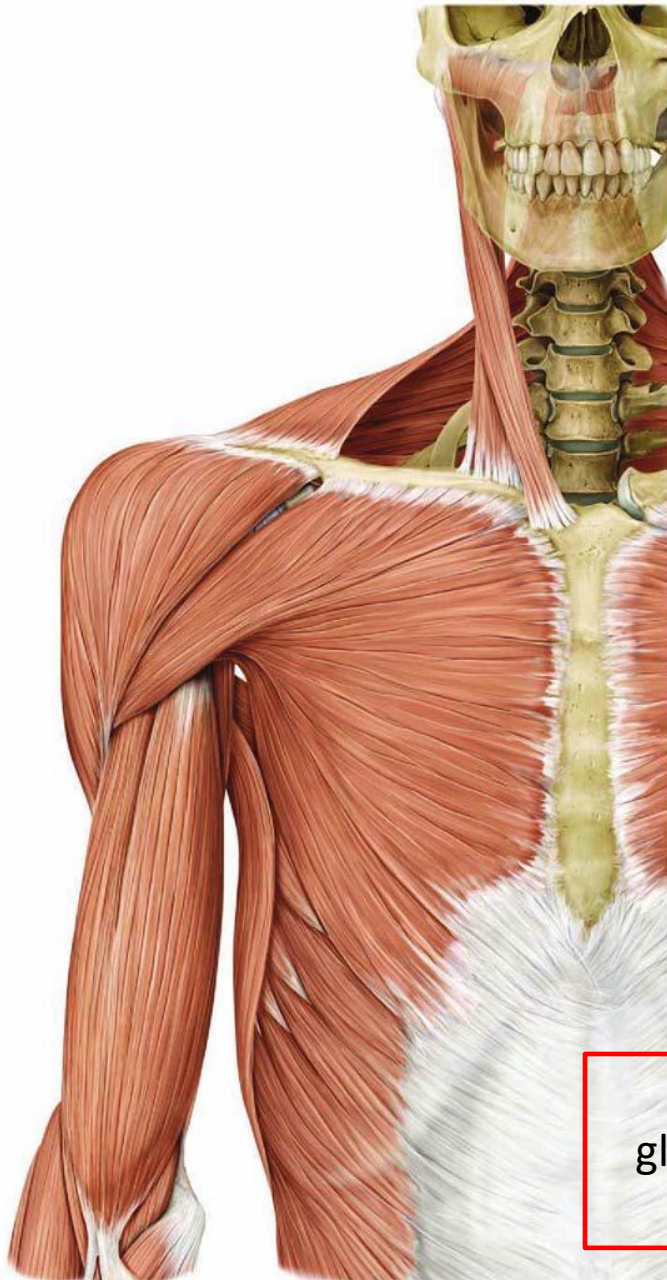
Supraspinatus izom

Infraspinatus izom

Teres minor izom

Sub-
scapular
izom

Deltoideus

Biceps brachii

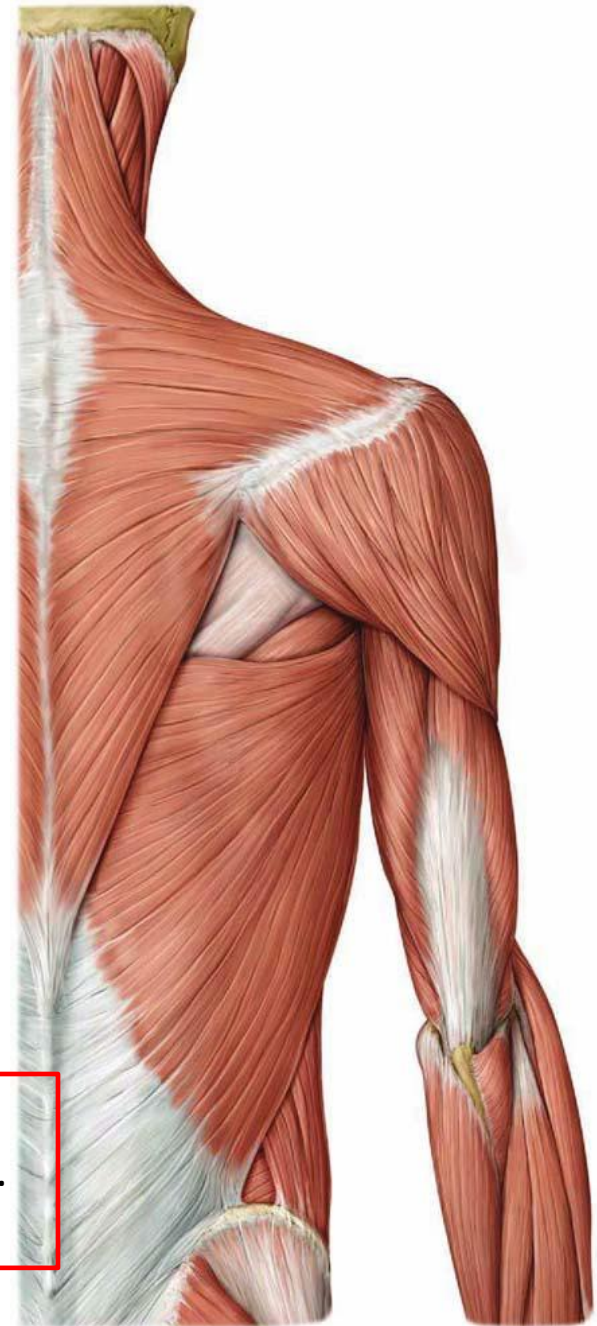
Pectoralis
major

Trapezius

Triceps brachii

Latissimus
dorsi

Elsősorban art.
glenohumerale és art.
cubiti mozgása

Flexorok

Brachioradialis

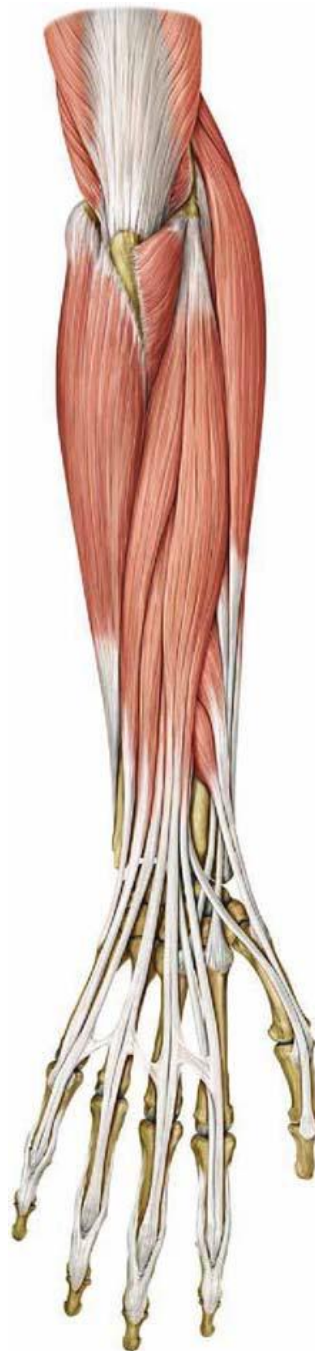
Musculi
flexores
antebrachii

Flexor pollicis
longus

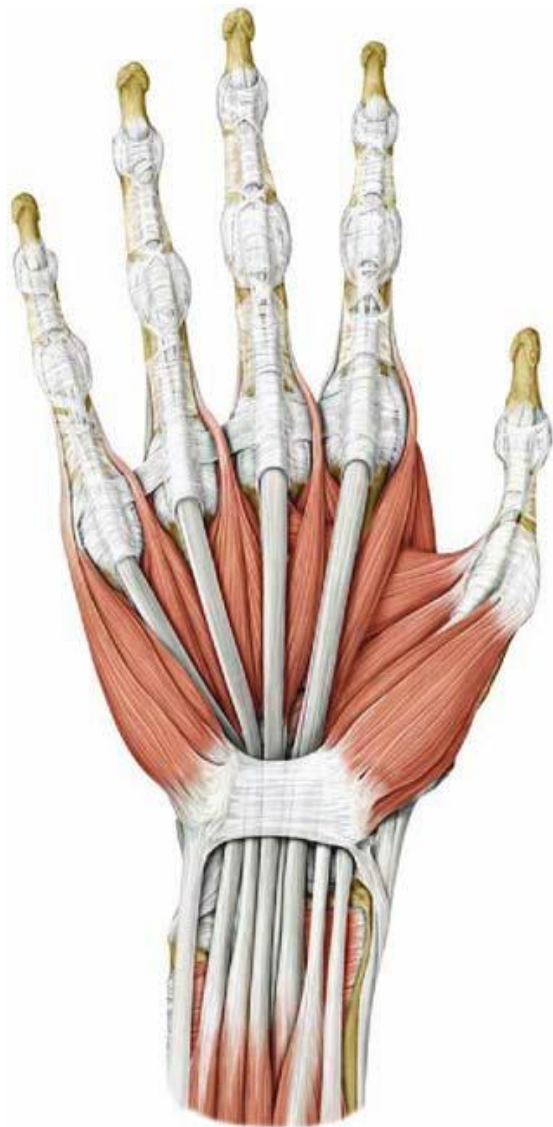
Musculi
extensores
antebrachii

Elsősorban art.
radiocarpae és ettől
distalisan elhelyezkedő
ízületek mozgatója

Extensorok

Tenyér izmok

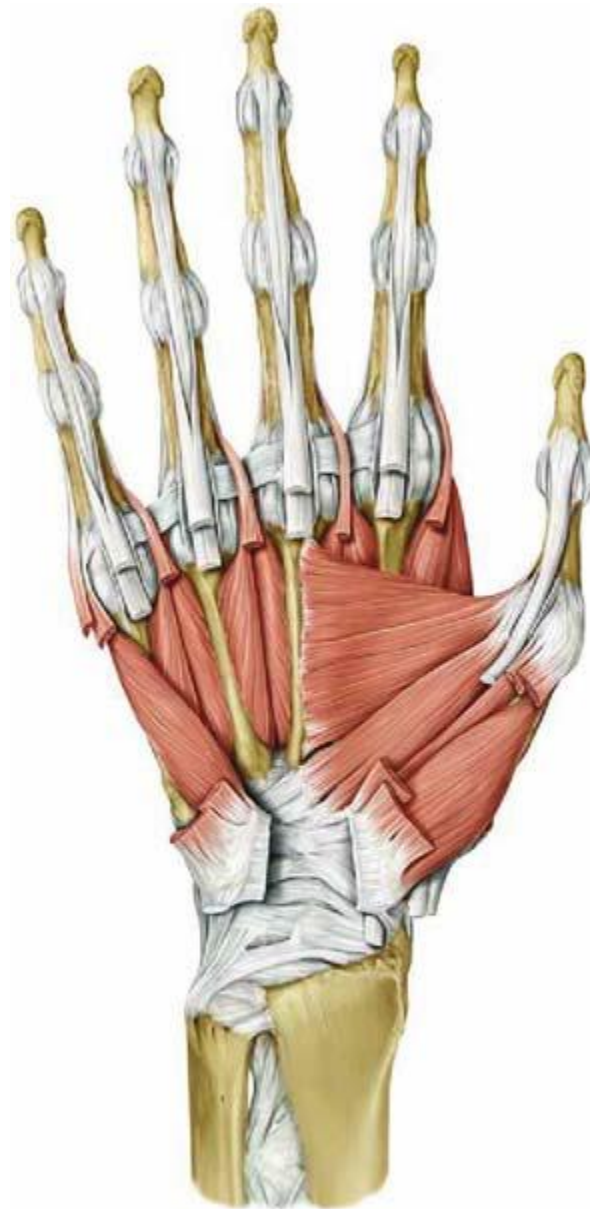
Thenar

Hypothenar

Mesothenar

Lumbricalis
izmok

Interosseus
izmok

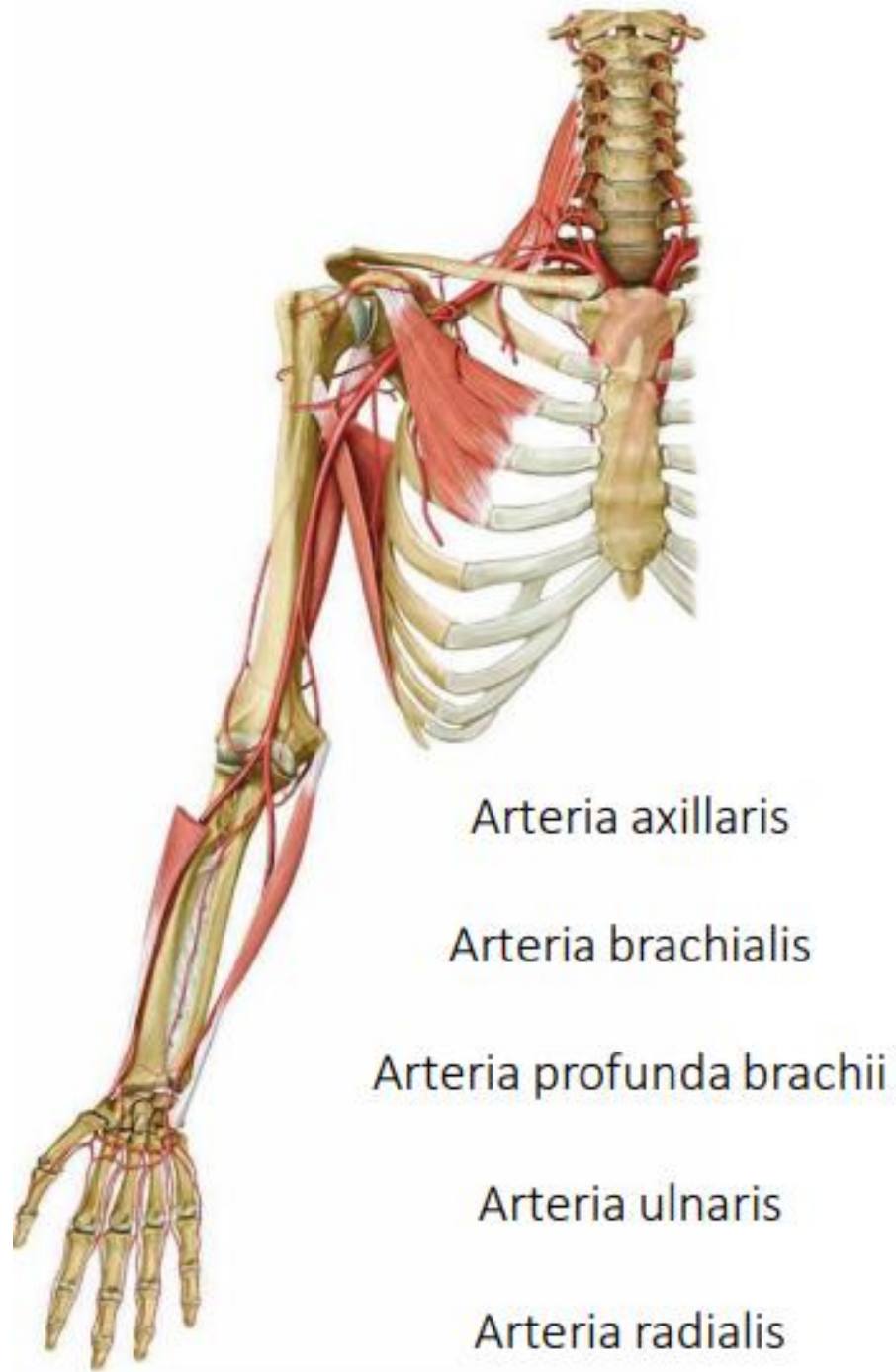

Thenar : hüvelykujj izmai (abductor, adductor, opponens, flexor)

Hypothenar: kisujj izmai (abductor, opponens, flexor)

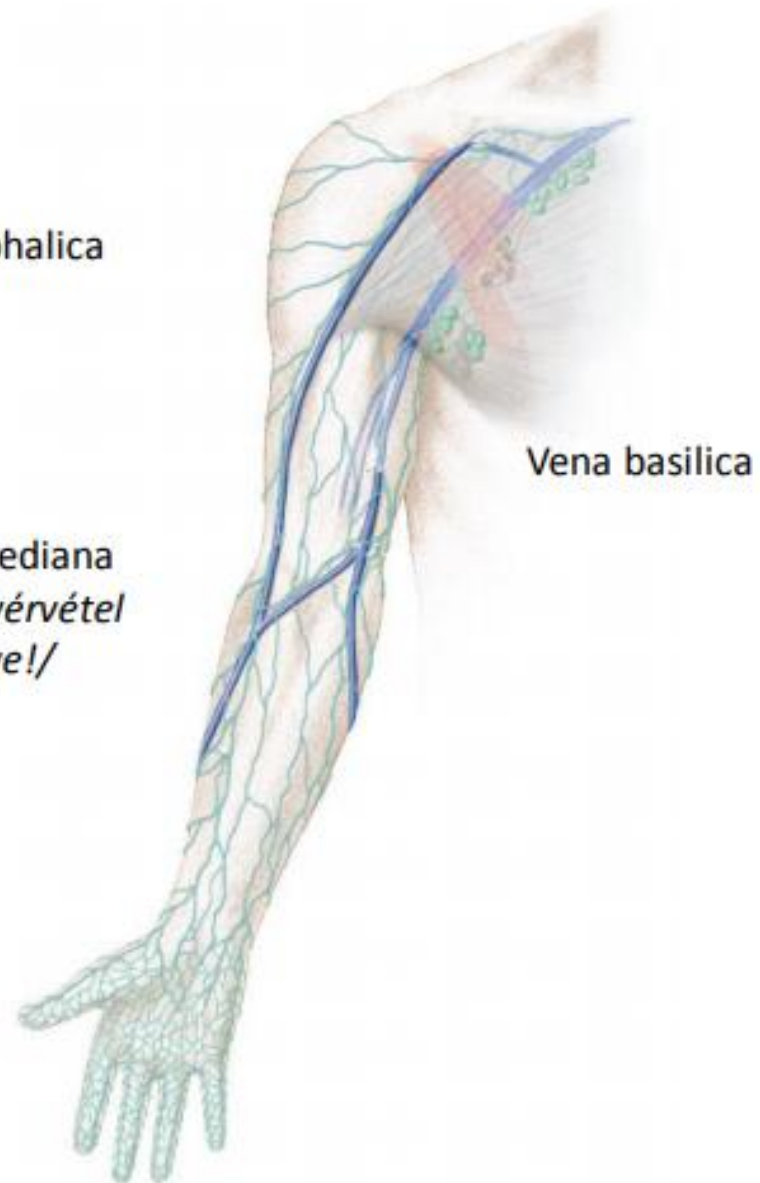
Mesothenar : lumbricales és interosseus izmok → ujjak szétnyitása ,zárása

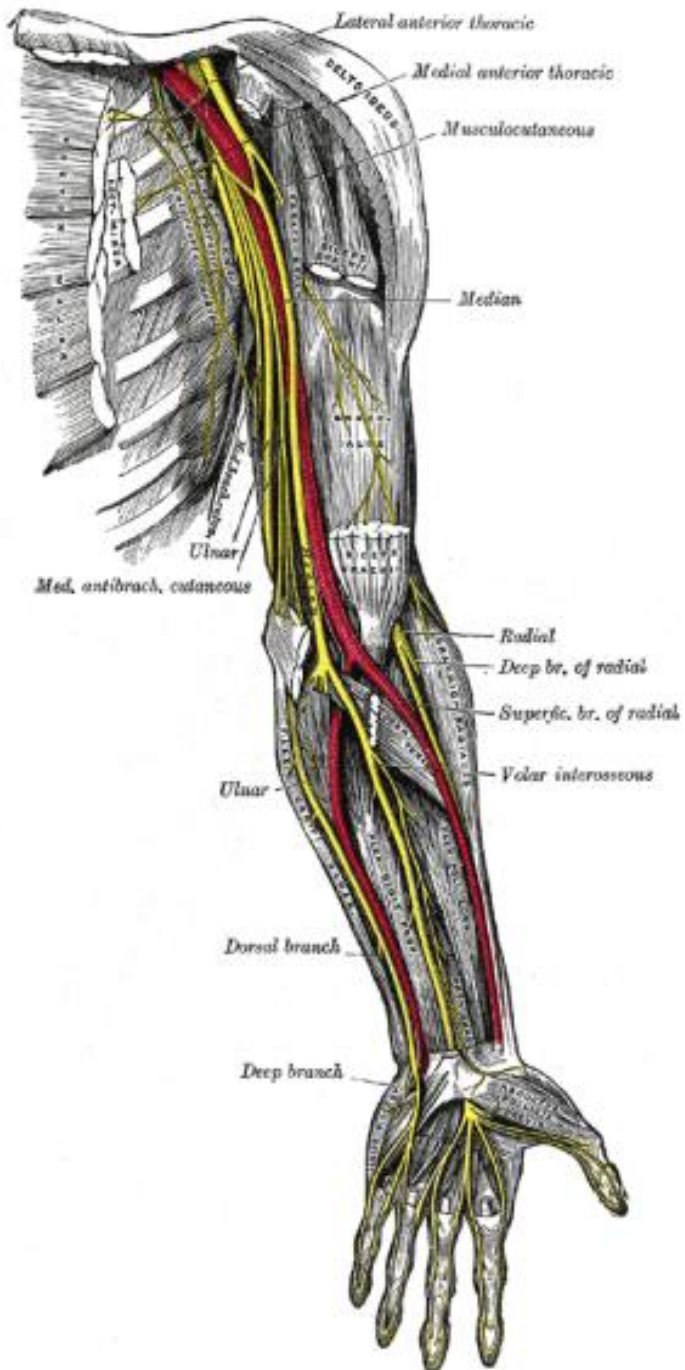

Vena cephalica

vena mediana
cubiti /vérvétel
helye!/
Vena basilica

Nervus axillaris

Nervus radialis

Nervus ulnaris

Nervus medianus

Nervus musculocutaneus

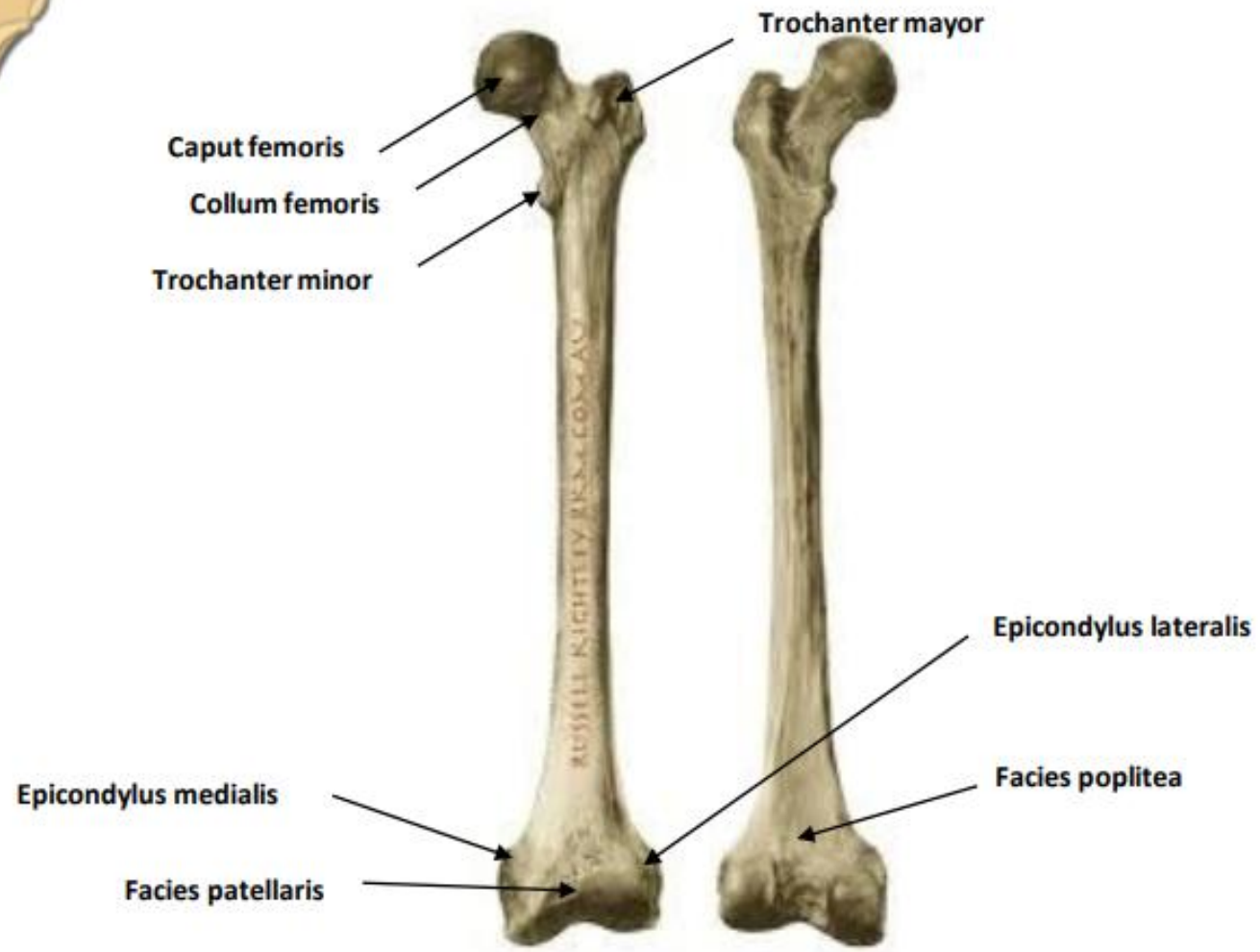
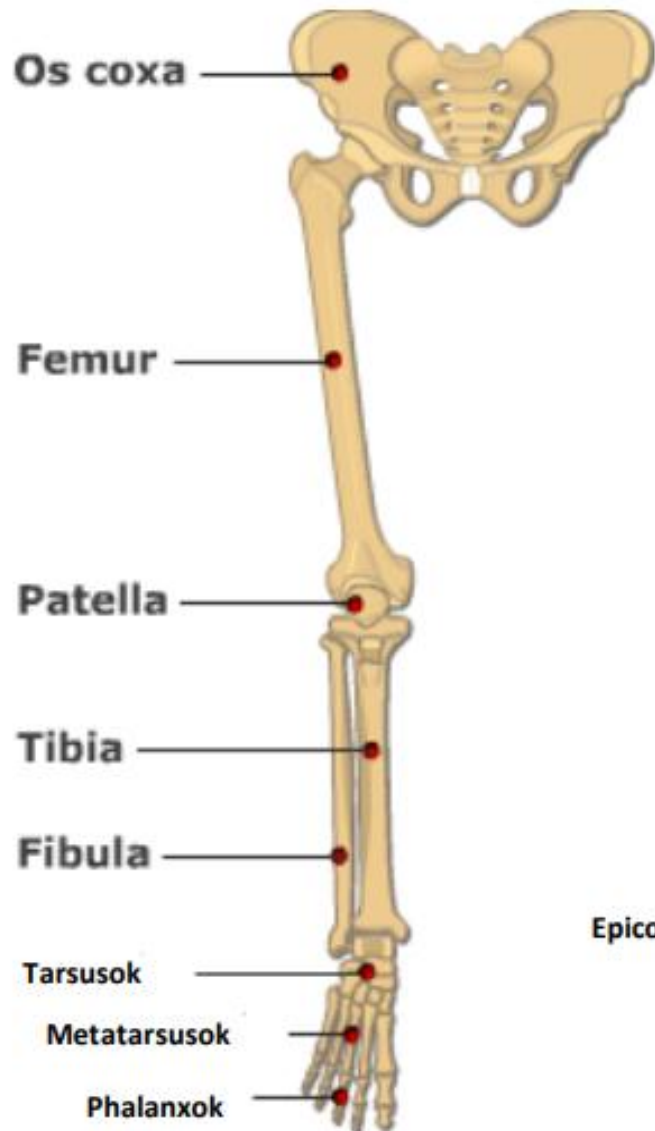

Alsó

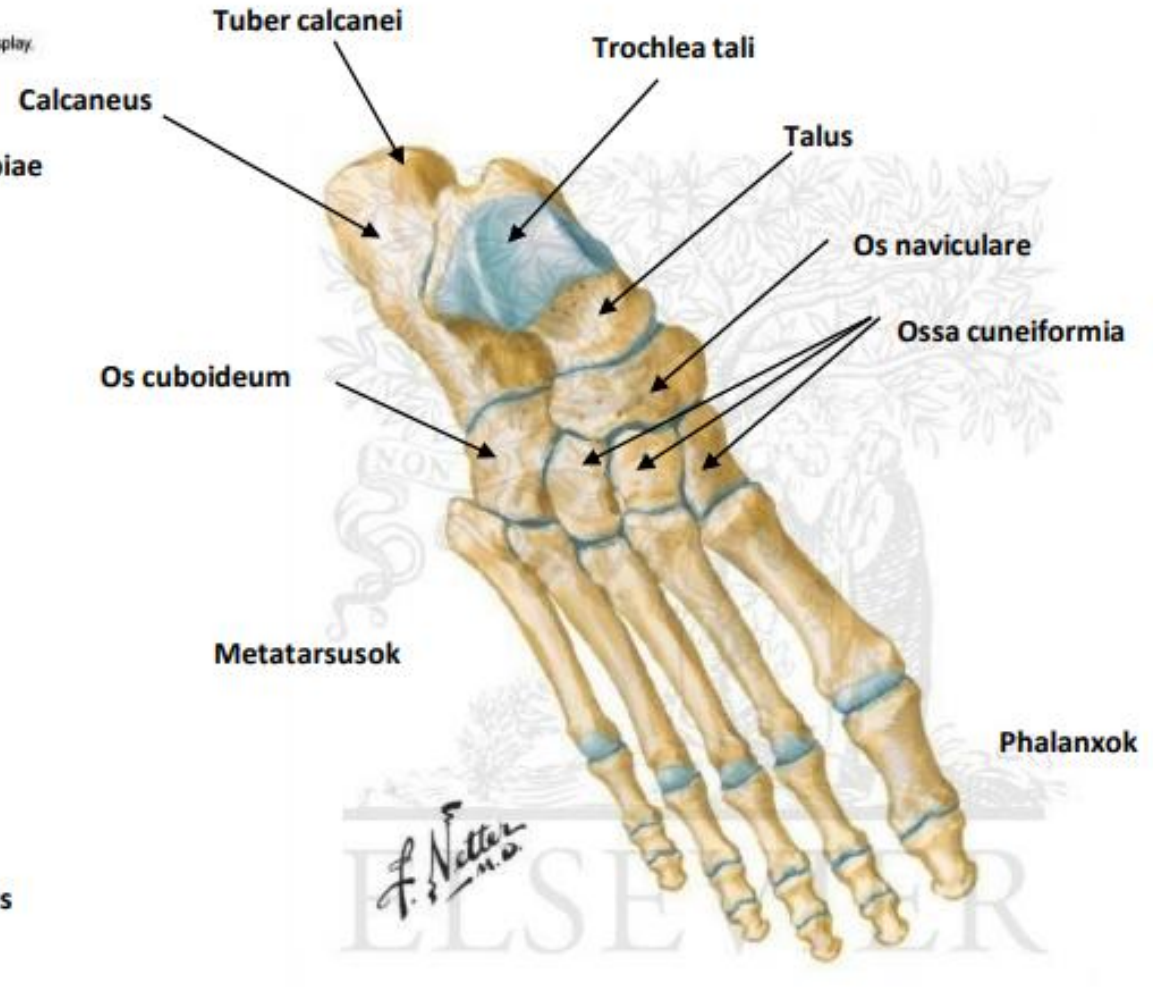
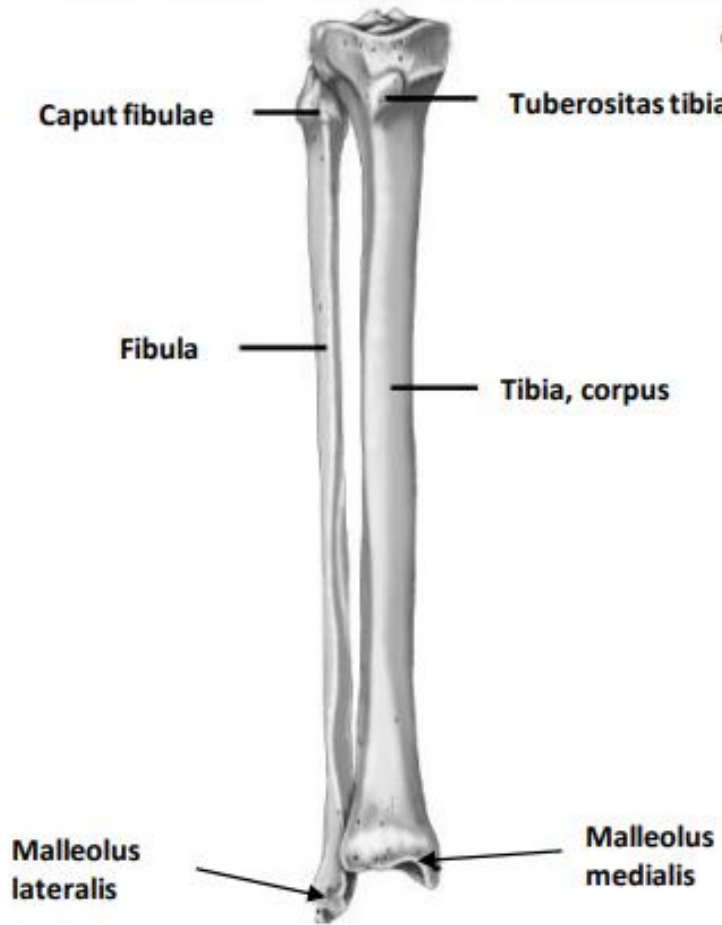

végtag

Medence (pelvis) = 2db os coxae

Os ileum (csípőcsont)

Os ischii (ülőcsont)

Os pubis (szemérem)

Acetabulum
(3 csont találkozási
pontja)

Spina ischiadica

Tuberositas ischiadica

Spina iliaca anterior
superior

Foramen obturatorium

Medence (pelvis) egészben

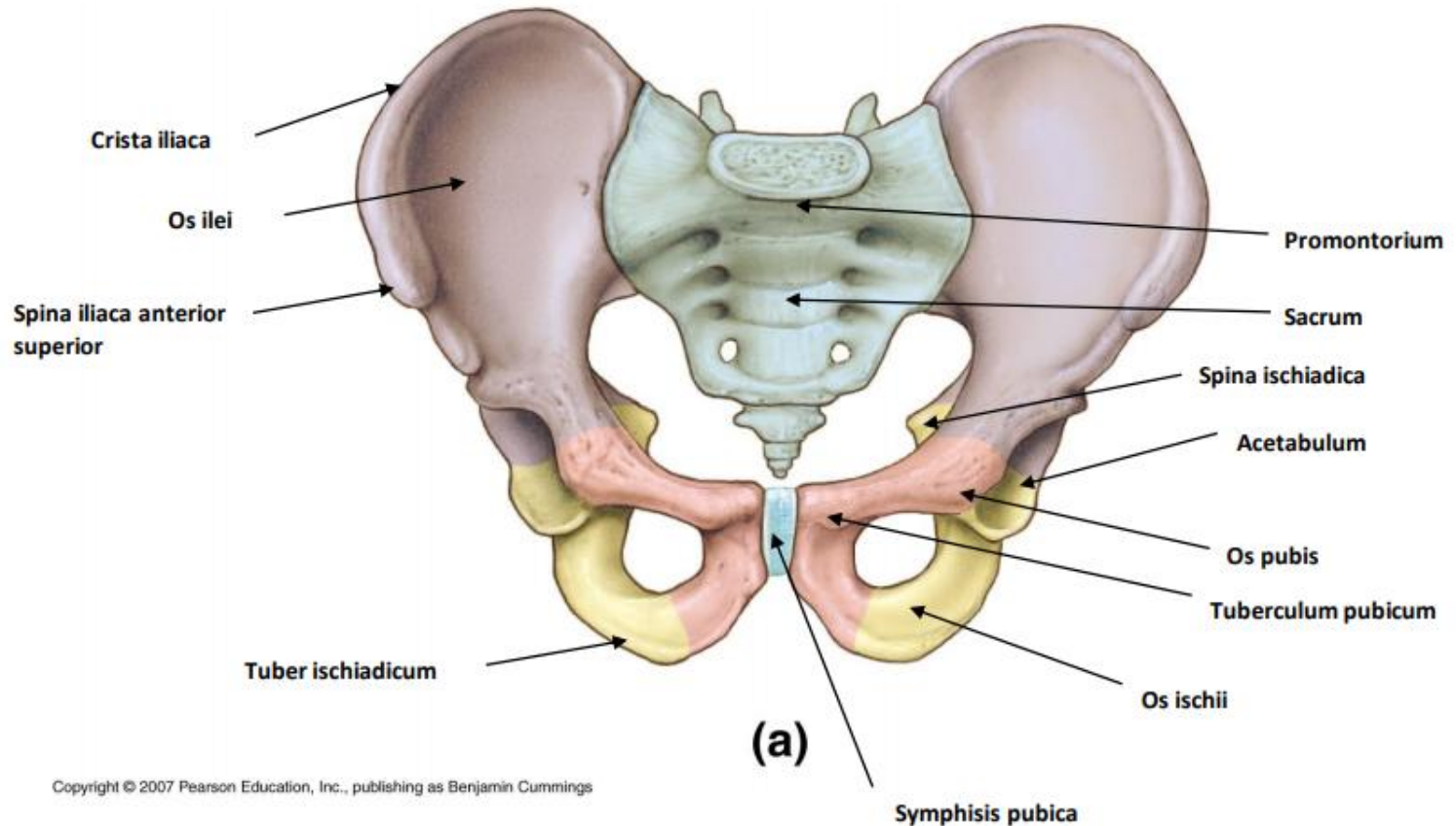
-2 db os coxae alkotja

-articulatio sacroiliaca: az os coxae és sacrum között

-symphysis pubica: porcos összeköttetés

-A medence két részre osztható, ezek a **nagymedence** (*pelvis major*) és a **kismedence** (*pelvis minor*).

-a nagymedencét kétoldali csípőlapátok medialis felszínei (*fossa iliaca*) alkotják, melyek a hasüreg képleteit alulról alátámasztják, míg a csontos medence ürege a tulajdonképpeni kismedence

A medence szerepe az alátámasztásban

- az emberi test közepét alkotja, egyben a súlypontot is jelenti.
- gerinc voltaképp a medencén támaszkodik, ami aztán közvetíti a terhelést az alsó végtagokra
- álló emberben nem függőlegesen áll, hanem előredöntve (*inclinatio pelvis*), kb 60° szögben

Articulatio coxae (csípőizület)

Gömbízület (dióízület): 3 tengely

- Sagittális tengely körül: addukció - abdukció
- Transzverzális tengely körül: ante – retroflexio
- Vertikális tengely körül: rotatio

Ízületi felszínek:

- Femur feje
- Acetabulum

Szalagjai:

- **Ligamentum iliofemorale** → legnagyobb szakító szilárdságú szalag
- Ligamentum ischiofemorale
- Ligamentum pubofemorale

Caput femoris

Trochanter major

Trochanter minor

Collum femoris

Ligamentum inguinale
(alatta canalis
inguinalis)

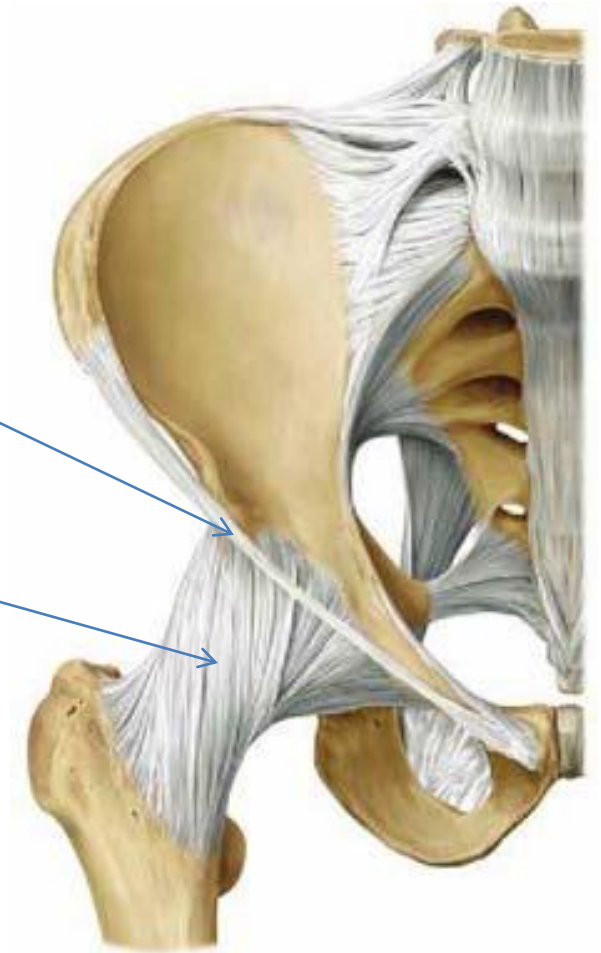
Ligamentum
iliofemorale

Articulatio sacroiliaca

Sacrum

Ligamentum
sacrospinosum

Ligamentum
sacroteresum

Articulatio genu, articulatio femorotibialis articulatio femoropatellaris

Femur facies patellaris

Ligamentum patellae = m.
quadriceps femoris inának a
folytatása

Patella

Tibia

Fibula

Articulatio genu

Trochogynghimus: 2 tengely

- Tranzverzális tengely körül: flexio - extensio
- Vertikális tengely körül: rotatio → csak behajlított térdnél, laza coll. szalagok esetén

Ízületi felszínek:

- Femur condylusai
- Tibia area condylaris + fibula feje

Specialis: 2db meniscus : Meniscus medialis – lateralis

Szalagjai:

- Ligamentum collaterale mediale – laterale
- Ligamentum cruciatum anterius – posterius
(kereszt szalagok)

Articulatio talocruralis és talocalcaneonaviculare

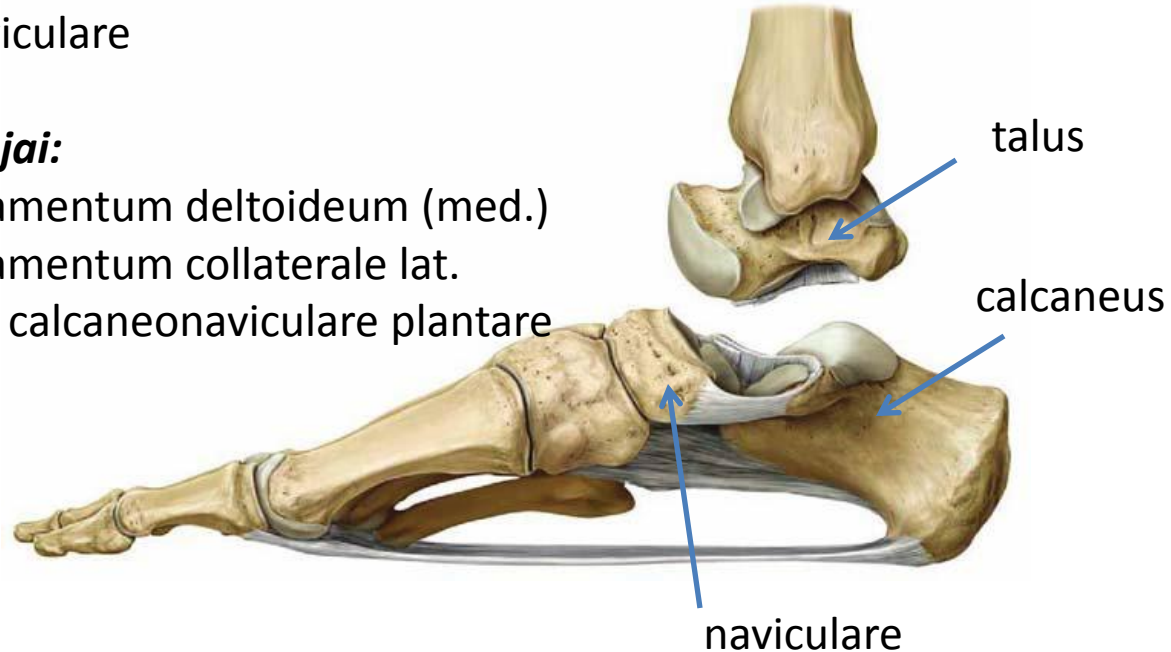
- Tranzverzális tengely körül: flexio – extensio (plantarflexió= lábujjhegyre állás és dorsalflexio) → art. talocruralis
- Rézsútos ferde tengely körül: rotatio: inverzió, everzió → art. Subtalaris (talocalcaneonaviculare)

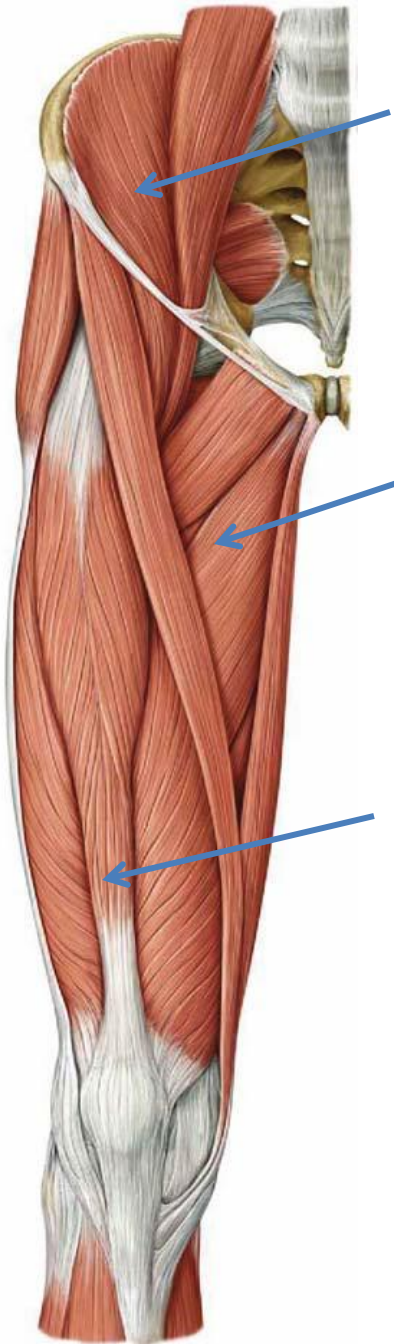
Ízületi felszínek:

- art. talocruralis: Tibia + fibula malleolus medialis és lateralis (külső boka villa) + talus
- art. talocalcaneonaviculare: talus + calcaneus + os naviculare

Szalagjai:

- Ligamentum deltoideum (med.)
- Ligamentum collaterale lat.
- Lig. calcaneonaviculare plantare

Belső medence izmok
/ csípőízület flexora
(m. ilipsoas)

Comb adductorok
(m. adductor brevis,
m. adductor longus
m. adductor magnus
m. gracilis)

Térd extensor
(m. quadriceps femoris)

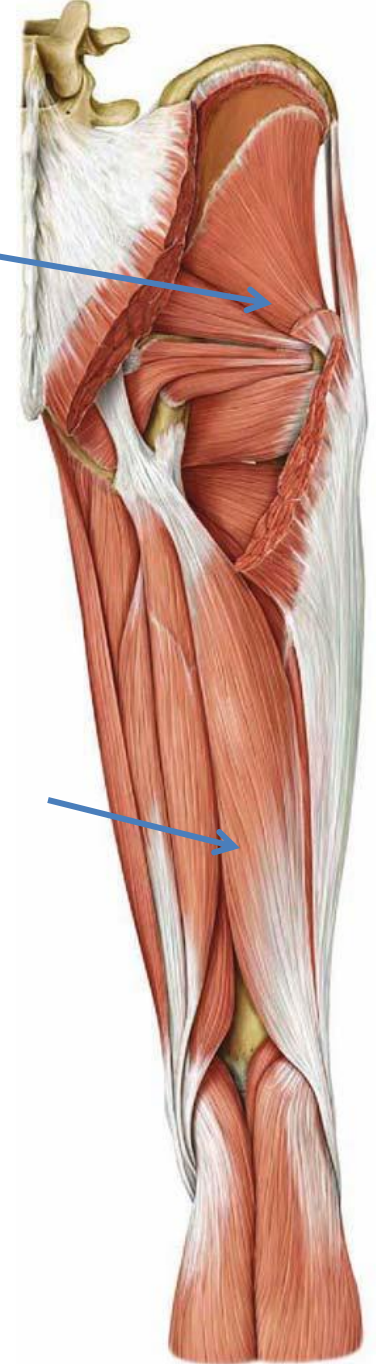
Csípő rotatio
(m. piriformis,
m. obturator
internus,
externus)

Térd flexorok
(m. semitendinosus,
m. semimembranosus
m. biceps femoris)

A képen nem szerepelnek:

-Extensor csípő ízületben
(m. gluteus maximus)

-Abductorok csípő ízületben
(m. gluteus medius et. minimus)

Lábszárizmok

Lábfej / lábujj flexorok

-felületes:

m. triceps surae (vádli)

-mély csoport

m. flexor digitorum longus

m. flexor hallucis longus

m. tibialis posterior

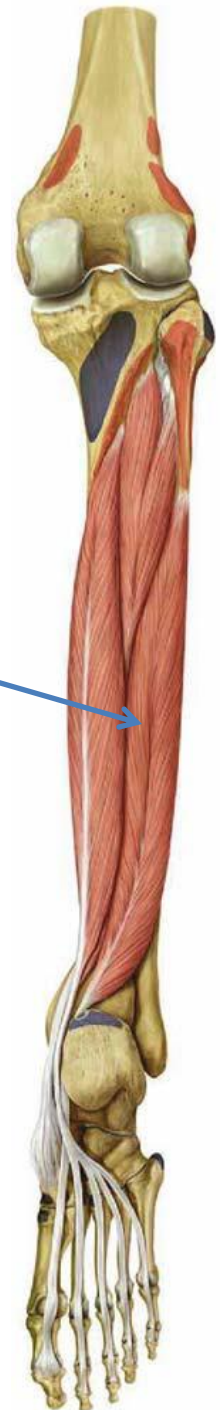
Lábfej / lábujj extensorok

(m. tibialis anterior

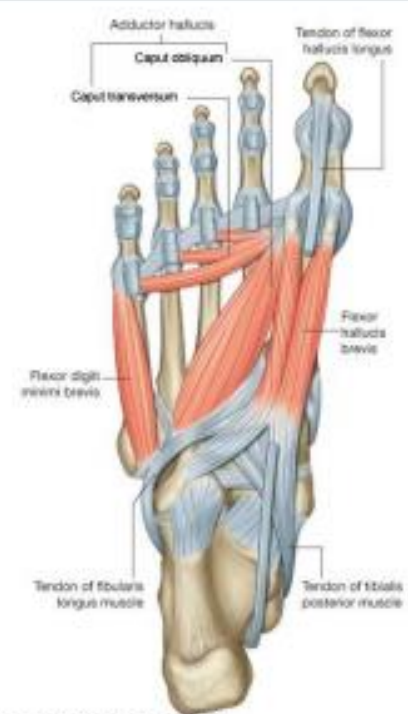
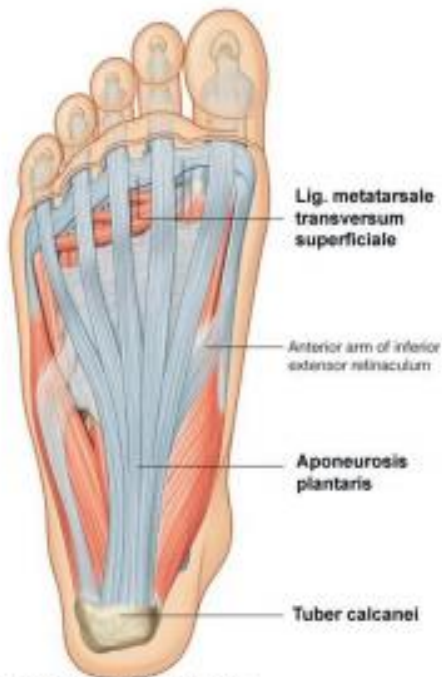
m. extensor hallucis longus

m. extensor digitorum longus)

Oldalsó izomcsoport: peroneusok

Drake: Gray's Anatomy for Students, 2nd Edition.

Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved.

Drake: Gray's Anatomy for Students, 2nd Edition.

Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved.

Drake: Gray's Anatomy for Students, 2nd Edition.

Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved.

Drake: Gray's Anatomy for Students, 2nd Edition.

Copyright © 2009 by Churchill Livingstone, an imprint of Elsevier, Inc. All rights reserved.

Laterális
izomcsoport

Mediális
izomcsoport

Lumbricalis
izmok

Interosseus
izmok

Arteria iliaca externa

Arteria femoralis

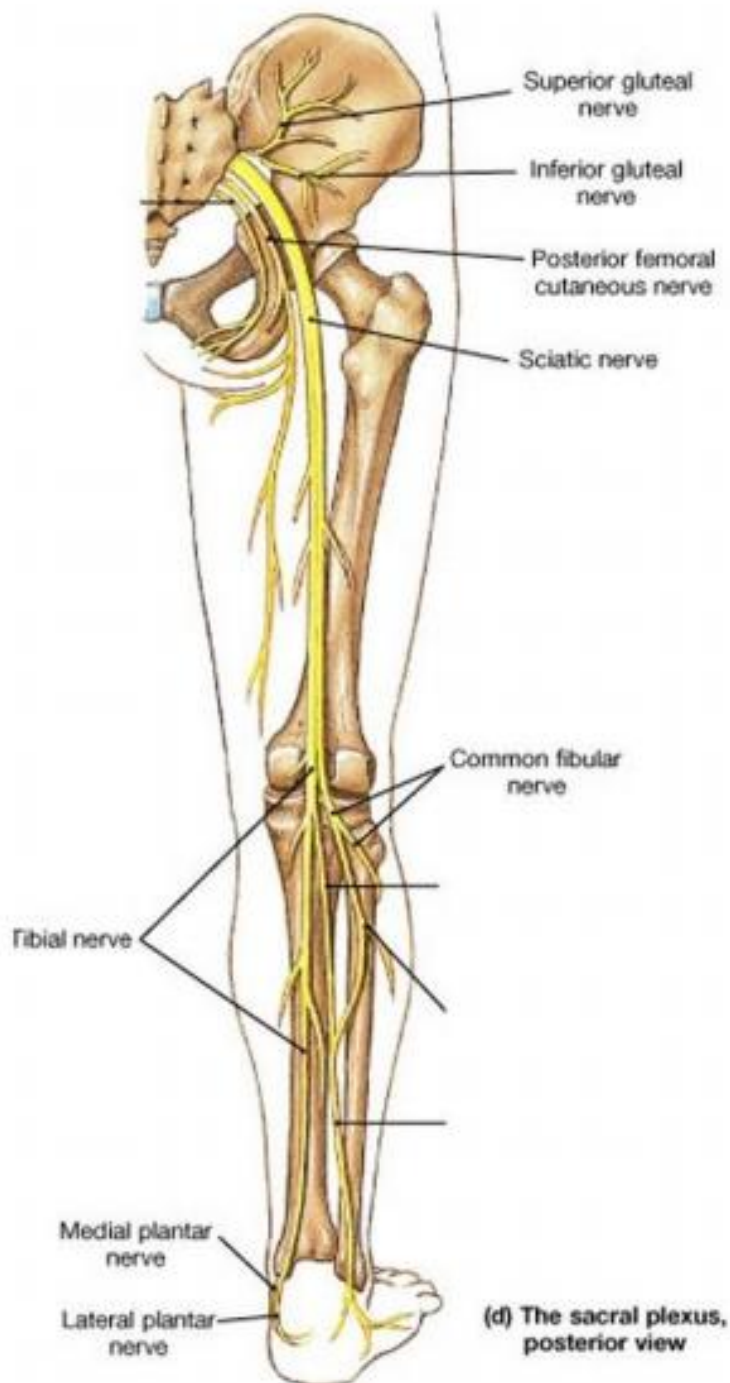
Arteria profunda femoris

Arteria tibialis anterior

Arteria tibialis posterior

Arteria dorsalis pedis

**Arteria plantaris medialis -
lateralis**

(d) The sacral plexus, posterior view

Nervus femoralis

Nervus ischiadicus

Nervus fibularis communis

Nervus tibialis

Nervus plantaris medialis

Nervus plantaris lateralis

Köszönöm a figyelmet!

Felhasznált irodalom

- THIEME Atlas of Anatomy General Anatomy and Musculoskeletal system
- Szentágothai – Réthelyi: Funkcionális anatómia I. Kötet
- Wenger Tibor: A makroszkópos és mikroszkópos anatómia alapjai
- A forrásai